

HİTİT İLAHİYAT DERGİSİ

Hitit Theology Journal

e-ISSN: 2757-6949

Cilt | Volume 23 • Sayı | Number 2

Aralık | December 2024

Web of Science'ta İndekslenen Türkiye Adresli İlahiyat Dergilerinin Araştırma Performansı

Research Performance of Turkish Theological Journals Indexed in Web of Science

Üsâme BALIKÇI

Corresponding Author | Sorumlu Yazar

Arş. Gör. | Res. Asst.

Sakarya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Psikolojisi

Sakarya University, Faculty of Theology

Department of Philosophy and Religious Sciences,

Psychology of Religion

Sakarya, Türkiye

usamebalicki@sakarya.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-6095-4151>

Halil İbrahim YILMAZ

Arş. Gör. | Res. Asst.

Sakarya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, İslam Tarihi

Sakarya University, Faculty of Theology

Department of Islamic History and Arts

Islamic History

Sakarya, Türkiye

hibrahimiyilmaz@sakarya.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-9607-2794>

Enes DURMUŞ

Arş. Gör. | Res. Asst.

Sakarya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

Temel İslam Bilimleri Bölümü, Kalam

Sakarya University, Faculty of Theology

Department of Basic Islamic Sciences, Kalam

Sakarya, Türkiye

enesdurmus@sakarya.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-6189-0348>

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü | Article Type: Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş Tarihi | Received: 30.07.2024

Kabul Tarihi | Accepted: 16.11.2024

Yayın Tarihi | Published: 30.12.2024

Atıf | Cite As

Balıkçı, Üsâme vd. "Web of Science'ta İndekslenen Türkiye Adresli İlahiyat Dergilerinin Araştırma Performansı". *Hitit İlahiyat Dergisi* 23/2 (2024), 755-783. <https://doi.org/10.14395/hid.1525164>

Yazar Katkı Oranları:

Araştırmanın Tasarımı: Yazar-1 (%35) Yazar-2 (%35) Yazar-3 (%30)

Veri Toplanması: Yazar-1 (%35) Yazar-2 (%35) Yazar-3 (%30)

Araştırma-Veri Analizi-Doğrulama: Yazar-1 (%35) Yazar-2 (%35) Yazar-3 (%30)

Makalenin Yazımı: Yazar-1 (%35) Yazar-2 (%35) Yazar-3 (%30)

Metnin Tashihi ve Geliştirilmesi: Yazar-1 (%35) Yazar-2 (%35) Yazar-3 (%30)

Değerlendirme: Bu makalenin ön incelemesi iki iç hakem (editörler-yayın kurulu üyeleri) içerik incelemesi ise iki dış hakem tarafından çift taraflı kör hakemlik modeliyle incelendi. Benzerlik taraması yapılarak (Turnitin) intihal içermediği teyit edildi.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Yapay Zeka Etik Beyanı: Bu çalışmanın hazırlanması sırasında yazarlar 'proof reading' amacıyla ChatGPT'yi kullanmıştır. Bu araç/hizmeti kullandıktan sonra yazarlar içeriği gerektiği gibi gözden geçirip düzenlemiş ve yayının içeriğinin tüm sorumluluğunu üstlenmiştir.

Etik Bildirim: ilafdergi@hitit.edu.tr | <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hid/policy>

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Author Contribution Rates:

Conceptualization: Author-1 (%35) Author-2 (%35) Author 3 (%30)

Data Curation: Author-1 (%35) Author-2 (%35) Author 3 (%30)

Investigation-Analysis-Validation: Author-1 (%35) Author-2 (%35) Author 3 (%30)

Writing: Author-1 (%35) Author-2 (%35) Author 3 (%30)

Writing-Review & Editing: Author-1 (%35) Author-2 (%35) Author 3 (%30)

Review: Single anonymized - Two internal (Editorial board members) and Double anonymized - Two external double-blind peer review.

It was confirmed that it did not contain plagiarism by similarity scanning (Turnitin).

Ethical Statement: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and that all studies used are stated in the bibliography.

Artificial Intelligence Ethical Statement: During the preparation of this study, the authors used ChatGPT for the purpose of proof reading. After utilizing this tool/service, the authors reviewed and edited the content as necessary and assumed full responsibility for the content of the publication.

Complaints: ilafdergi@hitit.edu.tr | <https://dergipark.org.tr/en/pub/hid/policy>

Conflicts of Interest: The author(s) has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author(s) acknowledge that they received no external funding to support this research.

Copyright & License: Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.

Research Performance of Turkish Theological Journals Indexed in Web of Science

Abstract

This study presents a comprehensive bibliometric analysis of ten Turkish theology journals indexed in the "Religion" category in Web of Science (WoS). The main objective of the study is to examine the research performance of these journals in the international academic platform, to evaluate their visibility and impact, and to offer some solutions. As in other fields, bibliometric analyses has become increasingly important in the field of theology in recent years. Such analyses help to monitor and measure publication quality as well as academic performance. However, there is no comprehensive bibliometric analysis on theological journals in Türkiye. In this context, this study aims to determine the international visibility and impact of WoS-indexed theological journals in Türkiye. The study is expected to contribute to similar bibliometric analyses in the field of theology and to fill the gaps in the literature. All data used in the study were obtained from the WoS database. The raw data extracted from the database were checked and made ready for analysis after the necessary data cleaning. Bibliometrix (R software package) and VOSviewer, which are professional applications in this field, were used to perform bibliometric analysis of these data. The data were evaluated based on various metrics, such as the number and type of published articles, number of citations, and author collaboration. In addition, details such as the annual growth rates of the journals and the most cited articles were also analyzed. The key findings of the study are as follows: As a result of the profiles and comparative analyses of the journals, it was found that Türkiye is one of the leading countries with ten journals, ranking sixth among the countries with journals indexed in the WoS "Religion" category. The inclusion of new theological journals in the WoS index in recent years shows that Türkiye is well positioned in international academic journalism in the field of theology, with a growing influence through collective experience. The fact that all the journals are open access (through the DergiPark system) enables the articles in these journals to reach a wide readership in the international academic community. The national and international collaborative networks of authors publishing in these journals, influential articles and the development processes of the journals were analyzed in detail. Accordingly, names such as Ali Ayten, Ayfer Gedikli and Seyfettin Erdoğan stand out among the most influential writers. Sakarya Univ., Cumhuriyet Univ., and Erciyes Univ. are the prominent institutions in terms of the total number of publications. At the same time, Sakarya Univ., Marmara Univ., and Recep Tayyip Erdoğan Univ. are the institutions with the highest number of cooperation networks. While Azerbaijan, the USA and Kyrgyzstan stand out as countries with international cooperation in publishing, the article emphasizes the need to increase the rate of publications with international cooperation and the importance of journals being included in higher indexes. In addition, the lack of studies on gender distribution analysis was highlighted and the importance of this issue for journals in the future was mentioned. The study mentions the total publication-citation ratio and the cumulative number of publications of the journals by years and includes the most influential articles. Again, the language of publication in these journals was examined and it was found that articles written in English were slightly more effective and had a higher citation potential. The study also carried out keyword analyses of these articles. Issues such as which topics are covered more, which concepts are used more frequently, and how often they are used are discussed. All these findings show how the theological journals in Türkiye have gained a place in the academic community worldwide. As a result, the international academic performance of Turkish theological journals has been comprehensively evaluated and it has been revealed that these journals have an important place in the academic community.

Keywords: Religious Sciences, Theology, Academic Journal, Web of Science, Bibliometric Analysis, Research Performance, Türkiye.

Web of Science'ta İndekslenen Türkiye Adresli İlahiyat Dergilerinin Araştırma Performansı

Öz

Bu çalışma, Web of Science'ta (WoS) "Religion (Din)" kategorisinde indekslenen Türkiye adresli ilahiyat alanındaki on derginin kapsamlı bir bibliyometrik analizini sunmaktadır. Çalışmanın amacı, bu dergilerin uluslararası akademik platformdaki araştırma performanslarını incelemek, görünürlük ve etkilerini değerlendirmek ve bazı çözüm önerileri sunmaktır. Diğer alanlarda olduğu gibi son yıllarda ilahiyat alanında da bibliyometrik analizlerin önemi artmaktadır. Bu tür analizler, akademik performansın yanı sıra yayın kalitesinin de izlenmesine ve ölçülmesine yardımcı olmaktadır. Ancak, Türkiye'deki ilahiyat dergileri üzerine yapılmış kapsamlı bir bibliyometrik analize rastlanmamıştır. Bu bağlamda, çalışmayla Türkiye'deki WoS indeksi ilahiyat dergilerinin uluslararası görünürlüğü ve etkisinin analiz edilmesi hedeflenmektedir. Çalışmanın, ilahiyat alanında benzer bibliyometrik analizlerin yapılmasına ve literatürdeki boşlukların doldurulmasına katkılar sağlaması beklenmektedir. Araştırmada kullanılan tüm veriler, WoS veri tabanından elde edilmiştir. Veri tabanından çekilen ham veriler, kontrol edilip gerekli veri temizliği yapıldıktan sonra analiz için hazır hale getirilmiştir. Bu verilerin bibliyometrik analizini gerçekleştirmek için bu konudaki profesyonel uygulamalardan olan Bibliometrix (R yazılım programı paketi) ve VOSviewer kullanılmıştır. Veriler, yayımlanan makalelerin sayısı, türü, atıf sayısı,

yazar iş birliği gibi çeşitli metrikler üzerinden değerlendirilmiştir. Ayrıca, dergilerin yıllık büyüme hızları ve en çok atıf alan makaleler gibi detaylar da incelenmiştir. Makalenin önemli bulgularına bakılacak olursa, dergilerin profilleri ve karşılaştırmalı analizleri sonucunda Türkiye'nin, WoS "Religion" kategorisinde taranan dergilere sahip ülkeler arasında on dergiyle altıncı sırada yer alarak önde gelen ülkelerden biri olduğu tespit edilmiştir. Son yıllarda yeni ilahiyat dergilerinin WoS indeksine kabul edilmesi, Türkiye'nin ilahiyat alanındaki uluslararası akademik dergilikte kolektif bir tecrübeyle yükselişe geçen bir etkiye sahip olarak iyi bir konumda olduğunu göstermektedir. Dergilerin tamamının (DergiPark sistemi aracılığıyla) açık erişimli olması ise bu dergilerdeki makalelerin, uluslararası akademik camiada geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmasını sağlamaktadır. Bu dergilerde yayın yapan yazarların ulusal ve uluslararası iş birliği ağı, etkili makaleler ve dergilerin gelişim süreçleri detaylı olarak analiz edilmiştir. Buna göre en etkili yazarlar arasında Ali Ayten, Ayfer Gedikli ve Seyfettin Erdoğan gibi isimler öne çıkmaktadır. Kurum bazında yapılan analizde ise Sakarya Ü., Cumhuriyet Ü. ve Erciyes Ü. toplam yayın sayısı ile öne çıkan kurumlar olurken; Sakarya Ü., Marmara Ü. ve Recep Tayyip Erdoğan Ü. ise en fazla iş birliği ağına sahip kurumlardır. Azerbaycan, ABD ve Kırgızistan uluslararası yayın iş birliği yapılan ülkeler olarak öne çıkarken, makalede uluslararası iş birliğiyle yapılan yayının oranının daha da artırılmasının gerekliliği ve bilhassa dergilerin daha üst indekslerde yer almasındaki önemi vurgulanmıştır. Ayrıca, cinsiyet dağılımı analizine yönelik çalışmaların eksikliğine işaret edilmiş, gelecekte dergileri bekleyen bu meselenin önemine değinilmiştir. Çalışmada dergilerin yıllara göre toplam yayın-atıf oranına ve kümülatif yayın sayısına dikkat çekilmiş, en etkili makalelerin hangileri olduğuna yer verilmiştir. Yine bu dergilerdeki yayınların yazım dillerine temas edilmiş, bunlardan özellikle İngilizce yazılan makalelerin bir derece daha etkili ve atıf alma potansiyelinin daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Çalışmada ayrıca bu makalelerin anahtar kelime analizleri yapılmıştır. Hangi konuların daha çok işlendiği hangi kavramların ne sıklıkta kullanıldığı gibi konular ele alınmıştır. Tüm bu bulgular, Türkiye'deki ilahiyat dergilerinin dünya genelindeki akademik camiada nasıl bir yer edindiğini göstermektedir. Sonuç olarak, Türkiye adresli ilahiyat dergilerinin uluslararası akademik performansları kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiş ve bu dergilerin akademik camiada önemli bir yere sahip olduğu ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Din Bilimleri, İlahiyat, Akademik Dergi, Web of Science, Bibliyometrik Analiz, Araştırma Performansı, Türkiye.

Giriş

Ülkemizde İslam ve din bilimleri alanında araştırmalar yürüten, akademik bilgi üreten ve araştırmacılar yetiştiren ilahiyat fakültelerinin tarihi 100 yıl öncesine kadar götürülmektedir.¹ İlahiyat fakültelerinde üretilen dinî bilgilerin yayın dünyasına ve topluma ulaştırılmasını sağlayan en önemli araçlardan birisi de bu kurumlara bağlı olarak faaliyet gösteren akademik dergilerdir. Son yıllarda ülkemizdeki ilahiyat fakültelerinin sayısındaki artışa bağlı olarak, bu alanda çalışan araştırmacıların ve yapılan ilmî yayınların sayısı da önemli ölçüde artmıştır. Buna bağlı olarak, ülkemizde din alanında çoğunluğu ilahiyat fakültelerine bağlı olmak üzere farklı kurumların bünyesi altında bulunan akademik dergilerin sayısında da ciddi bir artış gözlemlenmiştir.

Ülkemizde Cumhuriyet dönemi ilahiyat ve İslâmî ilimler alanında yayın yapan ilk akademik süreli derginin, İstanbul Darülfünunu İlahiyat Fakültesi tarafından çıkarılan ve 1925-1933 yılları arasında yayımlanan *Darülfünun İlahiyat Fakültesi Mecmuası* olduğu söylenebilir.² *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* de yayın hayatına 1952 yılında başlamış ve ülkemizde ilahiyat alanında uzun bir müddet tek akademik dergi olarak faaliyet göstermiştir.³ 1963 yılında yayın hayatına başlayan *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* de Türkiye'de ilahiyat alanındaki en köklü dergiler arasında yer almaktadır.⁴

¹ Halis Ayhan, "İlahiyat Fakültesi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2000), 22/70; Kara, bugünkü İlahiyat fakültelerinin götürülebileceği en eski tarih ve adlandırmanın, 1900 yılında açılan Dârülfünun-ı Şahane'deki Ulûm-ı Âliye-i Diniye (Yüksek Dinî İlimler) Şubesi olduğunu belirtmektedir. Bk. İsmail Kara, "Türkiye'de İlahiyat Fakülteleri Dinî Kurumlar mı, Laik Kurumlar mı?", *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi* 1 (2009), 3.

² Hamit Er, "Dârülfünun İlahiyat Fakültesi Mecmuası", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993).

³ "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 'Amaç ve Kapsam'" (Erişim 19 Mart 2024); Söz konusu dergi hakkında ayrıca bk. Tuba Nur Umut, "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin Kurumsallaşma Sürecinde Fakülte Dergisinin (AÜİFD) Yeri", *70. Yılında Ankara İlahiyat: Geçmiş ve Gelecek Perspektifleri*, ed. Eyüp Şahin-Recep Gürkan Göktaş (Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 2023), 151-191.

⁴ "Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 'Amaç ve Kapsam'" (Erişim 20 Mart 2024); Söz konusu dergi hakkında bk. Ahmet Koç vd., "Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 57/57 (2019), 1-24.

Son yıllarda ilahiyat alanında yapılan ilmî çalışmaların ve bu çalışmaları neşreden akademik süreli dergilerin sayısı önemli ölçüde artmış, bununla birlikte dergilerin ve makalelerin ulusal ve uluslararası tanınmış ve önde gelen indekslerde taranması önem kazanmıştır. Bu indeksler, kapsamlarına aldıkları dergileri belirli periyotlarda çeşitli kriterler altında değerlendirmeye tabi tutmakta ve sınıflandırmaktadır. Bir akademik araştırmanın kalitesini gösteren en önemli unsurlardan birisi de ulusal ya da uluslararası prestijli ve tanınmış indekslerde taranmış olmasıdır.⁵ Yakın zamanda üniversitelerin uluslararası sıralamalarda ön sıralarda yer alma istekleri, akademik kadrolara atanmada talep edilen kriterler ve akademik teşvik gibi etkenler diğer alanlarda olduğu gibi ilahiyat alanında da uluslararası indekslerde taranan yayınların önemini artırmıştır.⁶

Diğer alanlarda olduğu gibi ilahiyat alanında da yayın yapan dergilerin yer almak istedikleri önde gelen uluslararası indeksler arasında Web of Science (WoS) kapsamındaki ESCI (Emerging Sources Citation Index) ve AHCI (Arts & Humanities Citation Index) indeksleri yer almaktadır. WoS kapsamında "Religion" kategorisi yalnızca bu iki indekste bulunmaktadır. Ülkemizde WoS'un "Religion" kategorisinde indekslenen dergilerin tamamı ESCI kapsamında olup henüz AHCI kapsamına giren dergi bulunmamaktadır. ESCI, WoS'un en alt basamağında yer alan bir indeks iken AHCI daha muteber kabul edilen bir indeks konumundadır.⁷

Burada WoS ile ilgili yakın zamandaki bazı eleştirilere yer vermek yerinde olacaktır. Her ne kadar akademik yayıncılıkta WoS ve Scopus gibi önde gelen veri tabanları, dergiler için ulaşılabilecek en üst seviyeyi temsil etse de⁸ farklı açılardan bazı eleştirilere maruz kalmaktadır. Bu eleştirilerden birisi, söz konusu atif dizinlerinin uluslararası yaygınlıklarını artırmak suretiyle akademik yayın süreçlerini tekelleştirdikleri şeklindedir. Uluslararası indekslerde taranan dünyanın farklı bölgelerindeki dergiler, bir anlamda bilimsel sermayelerini de bu indekslerin hizmetine sunmakta ve onların belirledikleri kriterler doğrultusunda gelişimlerini şekillendirmektedir. Bu süreç, yayın kalitesi, etkileşim uyandırma, akademik görünürlük gibi noktalarda bazı faydaları beraberinde getirirse de bilimsel sermayenin tekelleşmesi riskini de içerisinde barındırmaktadır.⁹ Ayrıca ulusal ölçekte yayın hayatına yeni başlayan dergiler ile bu indekslerde yer almayan prestijli dergiler de bu noktada dezavantajlı konuma düşebilmektedir. İlahiyat çalışmaları özelinde ulusal planda yeni atif dizinlerinin oluşturulması bu hususta önem arz etmektedir.¹⁰ Bir başka temel eleştiri konusu ise WoS ve Scopus gibi indekslerin bilgiye ulaşma platformu amacından çıkarak performans ölçüm kriteri haline dönüştürülmesidir.¹¹ Söz

⁵ Küresel ölçekte ön plana çıkan bazı endeksler bulunmaktadır: Web of Science (WoS), Scopus, Directory of Open Access Journals (DOAJ), Pubmed, ULAKBİM (TR Dizin).

⁶ WoS ve Scopus gibi prestijli uluslararası indekslerin yanında ilahiyat alanındaki yayınların incelemeye tabi tutulduğu ulusal bir indeks halihazırda bulunmamaktadır. Bununla birlikte Cumhuriyet Üniversitesi Dini İlimler Merkezi (DİMER) tarafından "Ulusal İlahiyat Alan İndeksi" isimli bir projenin yürütülmekte olduğunu belirtmek gerekir. I. Editörler Çalıştay'ında indekslerle ilgili almış olduğu kararlar arasında, bu tür çalışmaların gerekliliği ve desteklenmesi gerektiği üzerinde durulmuştur; bk. "1. Çalıştay Sonuç Raporu-Kararlar", *Türkiye Editörler Çalıştayı* (Erişim 26 Mart 2024).

⁷ "Web of Science Journal Evaluation Process and Selection Criteria", *Clarivate* (Erişim 16 Mart 2024).

⁸ Caroline Birkle vd., "Web of Science as a Data Source for Research on Scientific and Scholarly Activity", *Quantitative Science Studies* 1/1 (Şubat 2020), 363-376; Raminta Pranckutė, "Web of Science (WoS) and Scopus: The Titans of Bibliographic Information in Today's Academic World", *Publications* 9/1 (2021), 12.

⁹ Domenico Fiorimonte-Ernesto Priego, "Knowledge Monopolies and Global Academic Publishing", *The Winnower* 3 (2016), e147220.00404; Raf Vanderstraeten-Frédéric Vandermoere, "Inequalities in the Growth of Web of Science", *Scientometrics* 126/10 (2021), 8635-8651.

¹⁰ Örneğin Cumhuriyet Üniversitesi Dini İlimler Uygulama ve Araştırma Merkezi (DİMER) tarafından, Dini Araştırmalar Veri Tabanı (DAVET) isminde yeni bir Ulusal İlahiyat Atif Dizini kurulma teşebbüsü bulunmaktadır. "İlahiyat Atif Dizini" (Erişim 05 Eylül 2024).

¹¹ Umut Al-İrem Soydal, "Akademinin Atif Dizinleri ile Savaşı", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 31/1 (2014), 23-42.

konusu eleştiriler, bir açıdan bazı gerçeklere temas etse de uluslararası indekslerde yayın konusu güncelliğini ve önemini korumaktadır.

Ülkemizde ilahiyat ve din bilimleri alanında faaliyet gösteren ve hâlihazırda WoS'ta taranan on bir adet dergi bulunmaktadır. Bu dergilerin tam isimleri şu şekildedir: *Hitit İlahiyat Dergisi*, *Nazariyat İslam Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi*, *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, *İlahiyat Studies*, *Bilimname*, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *Eskiyeşi* ve *Kocatepe İslami İlimler Dergisi*.

Bu dergilerden çoğunun yayıncısının ilgili üniversiteler veya ilahiyat fakülteleri olduğu anlaşılmaktadır (7 tanesi). Bir tanesinin yayıncısı İlahiyat Fakültesi Vakfı (*İlahiyat Studies*: Bursa İlahiyat Vakfı), bir tanesi dernek (*Nazariyat*: İLEM), bir tanesi şahıs/ilahiyat profesörü (*Dinbilimleri*: Yavuz Ünal), bir tanesi ise özel bir ilahiyat akademisi (*Eskiyeşi*: Anadolu İlahiyat Akademisi) olarak gözükmektedir. Söz konusu dergilerden yayın hayatına başlayan en eski dergi *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* (1975), en yenisi ise *Kocatepe İslami İlimler Dergisi*'dir (2018). DergiPark, TR Dizin ve WoS profillerinde yer alan bilgilere göre bu dergilerden on tanesi yılda iki, bir tanesi ise yılda dört sayı çıkarmaktadır. Bununla birlikte dergilerin bazı yıllarda çıkardıkları özel sayılar ile belirlenen yayın periyodunun dışına çıkabildikleri görülmektedir.

Bu çalışmada ülkemizde ilahiyat alanında yayın yapıp WoS kapsamındaki ESCI indeksinde taranan dergilerin bibliyometrik analiz yöntemiyle uluslararası performansları incelenecektir. Bilimsel makale türlerinin yaygın ve önemli türü olan araştırma makalelerinin yanında özellikle bir alandaki literatürün serüvenini ele alan, konu merkezli veya teoriye dayalı incelemeler ile meta-analitik incelemeleri içinde barındıran değerlendirme makaleleri de oldukça önemli bir yere sahiptir.¹² Çeşitli türleri bulunan değerlendirme makalelerinden biri de bibliyometrik analiz makaleleridir.¹³ Metrik analizleri, önceden çoğunlukla bilgi-belge yönetimi araştırmacılarının ilgi alanına girerken çeşitli analiz uygulamalarının geliştirilmesinin yanında özellikle büyük veriye sahip olan veri tabanlarının bu türden analizlere imkân sağlaması,¹⁴ diğer alandaki araştırmacıların da bu tür çalışmalar yapmasına fırsat sunmuştur. Son yıllarda bu türden analiz ve değerlendirmeler yükselişe geçmiş ve WoS'un "Religion" kategorisinde taranan Türkiye adresli dergilerin bibliyometrik analizinin yapılması önem kazanmıştır.

Bilimsel literatür değerlendirme yazın türlerinden biri olan bibliyometrik analiz, belirli bir araştırma alanındaki veya dergi(ler)deki göstergelerin veya akademik performansın görsel bir haritasını sunma aracı olarak giderek daha fazla kabul görmektedir.¹⁵ Bibliyometrik analiz sayesinde bir alanın, kavramın¹⁶ veya derginin/dergilerin analizinin¹⁷ yanında, kurumların veya

¹² Justin Paul vd., "Writing an Impactful Review Article: What Do We Know and What Do We Need to Know?", *Journal of Business Research* 133 (2021), 337-340.

¹³ Ayodeji Amobonye vd., "Writing a Scientific Review Article: Comprehensive Insights for Beginners", *The Scientific World Journal*, (2024), 4.

¹⁴ Anne-Wil Harzing-Satu Alakangas, "Google Scholar, Scopus and the Web of Science: A Longitudinal and Cross-Disciplinary Comparison", *Scientometrics* 106/2 (2016), 787-804; Prancutė, "Web of Science (Wos) and Scopus", 3-4.

¹⁵ İsmail Şimşir, "Bibliyometri ve Bibliyometrik Analize İlişkin Kavramsal Çerçeve", *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz* (Ankara: Nobel Bilimsel Eserler, 2021), 7-31.

¹⁶ Fatih Konak-Yasemin Demir, "İslami Sigortacılık (Tekafül) Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz", *Hitit İlahiyat Dergisi* 22/1 (2023), 11-46; Halil İbrahim Yılmaz vd., "Studying Early Islam in the Third Millennium: A Bibliometric Analysis", *Humanities and Social Sciences Communications* 11/1 (2024), 1-13.

¹⁷ Koç vd., "Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz"; Mücahit Özdemir-Mervan Selçuk, "A Bibliometric Analysis of the *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*", *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management* 14/4 (2021), 767-791; Hakan Mutlu, "Yüz Yaşında Bir Ülke, Altmış Yaşında Bir Dergi: 1963'ten 2023'e Antropoloji'nin Tarihi ve Bibliyometrik Bir İnceleme Denemesi", *Antropoloji* 46 (2023), 1-19.

ülkelerin araştırma performansları¹⁸ da detaylı olarak incelenebilmektedir. Böylelikle öne çıkan yazarlar, etkili yayınlar, dergiler ya da kurumlar tespit edilebilmekte, ayrıca ilgili alanda ne tür trendlerin veya boşlukların olduğu daha net bir şekilde görülebilmektedir.

Literatüre bakıldığında ilahiyat alanında yakın zamanda bibliyometrik yöntemle bazı çalışmaların yapılmaya başlandığı görülecektir. Bunlardan bazıları bir konu merkezli iken¹⁹ bazıları ise dergi merkezlidir. Dergi merkezli çalışmalardan en dikkat çeken 2018 yılında Ahmet Koç vd. tarafından hazırlanan *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (MÜİFD)* üzerine yapılan bibliyometrik analizdir.²⁰ Tespit edebildiğimiz kadarıyla bu çalışma, bibliyometrik analiz yöntemini kullanarak bir ilahiyat dergisini inceleyen ilk çalışmadır. Farklı alanlardaki belirli dergilerin kolektif araştırma performanslarını değerlendiren bazı çalışmalara rastlamak mümkün olsa da²¹ henüz ilahiyat alanında WoS'ta taranan dergiler üzerine bütüncül ve karşılaştırmalı bir çalışmanın yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda çalışmamızın, literatürdeki söz konusu boşluğun doldurulmasına katkı sunması ve başta ilahiyat alanı olmak üzere beşerî bilimlerdeki diğer alanlardaki bu türden çalışmalara öncülük etmesi beklenmektedir.

Bu çalışmanın amacı, WoS "Religion" kategorisinde taranan Türkiye adresli dergileri bibliyometrik analiz yöntemi ile incelemektir. Son yıllarda ilahiyat alanında yayın yapan dergilerin sayısındaki artışla birlikte WoS ESCI indeksinde yer alan dergilerin sayısının da artması, özellikle bu indeksteki dergilerin uluslararası alandaki performanslarının değerlendirilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu kapsamda, çalışmada Türkiye'deki ilahiyat dergilerinde yayın yapan etkili araştırmacıların tespiti, etki bakımından öne çıkan makalelerin belirlenmesi ve dergilerin araştırma performanslarının çeşitli yönlerden incelenmesi amaçlanmıştır. Böylece, Türkiye adresli ilahiyat dergilerinin uluslararası akademik camiadaki konumu, etkisi ve geliştirilmeye açık yönleri ortaya konacaktır.

1. Yöntem

1.1. Araştırmanın Metodu

Bu makalede araştırmanın amacına uygun olarak nicel araştırma yöntemlerinden bibliyometrik analiz kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz, belirli bir zaman diliminde belirli bir bölgedeki araştırmacılar veya kurumlar tarafından üretilmiş yayınların ve bu yayınlar arasındaki ilişkilerin niceliksel olarak analiz edilmesidir.²²

¹⁸ Köksal Şahin-Gökçe Candan, "Scientific Productivity and Cooperation in Turkic World: A Bibliometric Analysis", *Scientometrics* 115/3 (2018), 1199-1229; Deniz Gülmez vd., "Overview of Educational Research from Turkey Published in International Journals: A Bibliometric Analysis", *Education and Science* (2021); Eithar Alangari, "Translation and Interpreting Research in Saudi Arabia: A Bibliometric Analysis (1990-2019)", *The Translator* (2023), 1-17.

¹⁹ Konak-Demir, "İslami Sigortacılık (Tekafül) Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz"; Mehmet Fatih Demiröz-Nurten Kımtar, "Türkiye'de Din Psikolojisi Alanındaki 'Dindarlık' Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi Üzerine Bir Araştırma", *Bilimname* 51 (2024), 405-456; Muhammed Tarık İslam vd., "14 Years Of Research Trends On Turkish Diyanet: Bibliometric And Thematic Analyses", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 23/1 (2023), 281-309.

²⁰ Koç vd., "Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz".

²¹ H.S.J. Kim vd., "Bibliometric Analysis of Manuscript Characteristics That Influence Citations: A Comparison of Ten Major Dermatology Journals", *Burns* 46/7 (2020), 1686-1692; Murray G. Phillips, "Sizing up Sport History Journals: Metrics, Sport Humanities, and History", *The International Journal of the History of Sport* 37/8 (2020), 692-704; Jiachen Li vd., "Bibliometric Analysis of Research Publications in Three Major Orthodontic Journals During 2012-2021", *APOS Trends in Orthodontics* 12 (2022), 252-261; Atef Korchef vd., "Chemistry Journals and Research Trends in Arab Countries: A Bibliometric Analysis", *Arabian Journal of Chemistry* 16/9 (2023), 105097; Alberto Santillán-Fernández vd., "Bibliometric Analysis of Forestry Research in Mexico Published by Mexican Journals", *Forests* 14/3 (2023), 648.

²² Oğuzhan Öztürk vd., "How to Design Bibliometric Research: An Overview and a Framework Proposal", *Review of Managerial Science* (2024).

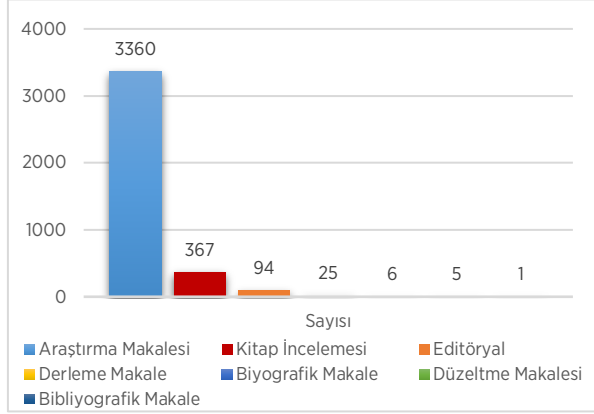
1.2. Veri Toplama

Veri toplama süreci kapsamında Web of Science dergi platformu olan Journal Citation Reports'da (JCR) "Religion" kategorisi; Country: Türkiye + Turkey; SSCI, SCI, AHCI ve ESCI indeksleri seçilmiştir. Bu sonuca göre ESCI indeksine sahip on adet dergi²³ tespit edilmiştir. Veri toplama, temizleme ve analiz işlemleri ise aşağıdaki şekilde ve sırayla ilerlemiştir:

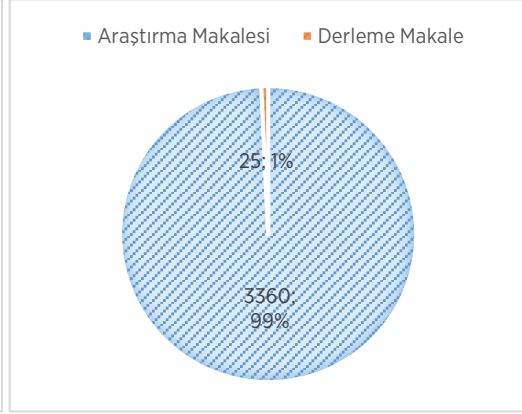
Aşama 1: Bu on derginin her birinin ismi, Web of Science Core Collection, "Document Search" sayfasında "Publication Titles" kısmına yazılarak 19.02.2024 tarihinde bir arama gerçekleştirilmiş ve bu aramaya göre 3.858 sonuç elde edilmiştir. WoS'ta çıkan kayıtlara göre yayın türleri dağılımları Grafik 1'te sunulmuştur. ESCI statüsündeki İlahiyat dergilerinde 3.360 araştırma makalesi; 367 kitap incelemesi; 94 editöryal materyal; 25 derleme makale; 6 biyografik makale; 5 düzeltme makalesi ve 1 bibliyografik makale yayımlandığı tespit edilmiştir.

Aşama 2: Gerçekleştirilecek olan yazar, dergi ve kurum analizlerinin, araştırma performanslarını daha sıhhatli gösterebilmesi adına arama sonuçları, araştırma makalesi (3360; %99) ve derleme makale (25; %1) ile sınırlandırılmıştır (bk. Grafik 2). Nitekim araştırma performansı ve dergi etki faktörlerinin belirlenmesinde bu iki tür değerlendirmeye alınmaktadır. Çıkan sonuçlar (3.385 kayıt) "Marked List"e eklenmiştir.

Grafik 1. Yayın Türlerinin Genel Dağılımı

Grafik 2. Analize Dahil Edilen Türlerin Dağılımı

1.3. Veri Temizleme

Aşama 3: Veri setinin netleştirilmesinden sonra veri temizliği aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada, sınırlandırılmış olan iki türe dahil olmayan fakat yazılım hatası veya sisteme yanlış kaydedilmesi sebebiyle veri setine giren toplam 176 yayın, veri setinden çıkarılmıştır. Bu hatalardan bazıları yazarların WoS profillerini güncellememelerinden kaynaklanmaktadır.²⁴ Çıkarılan yayınlar arasında 7 teknik not/cevap, 121 makale çevirisi, 14 kitap incelemesi, 6 editöryal makale, 2 doktora tez özeti, 3 mükerrer çalışma ve 23 kayıp veri içeren yayın bulunmuştur. Veri temizliğinin ardından ise sonuç olarak 3.209 makeden oluşan bir veri seti elde edilmiştir.

1.4. Veri Analizi ve Görselleştirme

Aşama 4: WoS üzerinde veri temizliği yapıldıktan sonra geriye kalan sonuçlar, veri analizi yapmak üzere dışarıya aktarılmıştır. Verileri analiz etmede Bibliometrix ve VOSviewer programlarından faydalanılmıştır. Bibliometrix ve VOSviewer; iş akışı, analiz çeşitliliği ve görselleştirme kabiliyeti açısından en etkin bibliyometrik analiz yazılımlarından kabul

²³ Makalenin yazım sürecinde on birinci dergi olarak *Kocatepe İslami İlimler Dergisi*, WoS'ta taranmaya başlanmıştır. Veriyi bu tarihten önce çektiğimiz için söz konusu derginin yayınları veri setine dahil edilmemiştir.

²⁴ Bu önemli hususla ilgili yakın zamanda çıkan şu çalışmaya bk. Abdullah Demir, "Akademik Görünürlük Kılavuzu: Çevrimici Yazar Profillerinin Güncel Tutulması", *Tetkik* 5 (2024), 1-8.

edilmektedir. Dolayısıyla çalışmada bu iki analiz programı tercih edilmiştir.²⁵ R yazılım programı paketi olan ve bibliyometrik analizde kullanılan²⁶ Bibliometrix²⁷ uygulaması için tüm verilerin metadatası seçilerek "Bibtex" formatında indirilmiştir. Eş zamanlı olarak aynı sonuçlar bibliyometrik analize uygun olarak geliştirilen ve bir ağ analiz programı olan VOSviewer²⁸ uygulamasında analiz edilmek üzere "Tab delimited file" formatı seçilerek dışarıya aktarılmıştır. VOSviewer ve Bibliometrix programları yoluyla yazar-ortak yazar, kurum, ülke ve dergi analizleri ve anahtar kelime analizleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca yayınların atıf-yıl grafiği, kümülatif dağılımı ve veride öne çıkan hususların görselleştirilmesinde Microsoft Excel 365'ten yararlanılmıştır.

2. Bulgular

2.1. Dergilerin Profilleri ve Karşılaştırmalı Analizi

Tablo 1. Dergi ve Yayınların Genel Görünümü

Dergi Özelinde Ana Hatlar	
Zaman Aralığı	2005:2023
İncelenen Dergi Sayısı	10
İncelenen Makale Sayısı	3209
Araştırma Makalesi	3186
Derleme Makale	23
Toplam Atıf Sayısı	1254
Yayınlara Yıllık Büyüme Hızı %	6,64
Makale Başına Ortalama Atıf	0,3908
Yayınlarda Kullanılan Toplam Kaynakça Sayısı	114770
Makale Özelinde Ana Hatlar	
Toplam Anahtar Kelime Sayısı	9730
Toplam Yazar Sayısı	2010
Tek Yazarlı Makalelerde Yazar Sayısı	1540
Tek Yazarlı Yayın Sayısı	2814
Makale Başına Yazar İş Birliği %	1,15
Uluslararası Yazar İş Birliği %	0,5609

Tablo 1'de incelenen dergilerin genel görünümüne dair bazı bilgiler sunulmuştur. Buna göre WoS'ta yer alan en eski tarihli kayıt 2005 yılına aittir. ESCI atıf indeksi, 2015 yılında kurulmuş olmakla birlikte indekslediği ilk dergileri 2005 yılına kadar tarama kararı almıştır. Bu nedenle Türkiye adresli ilahiyat dergilerinin ESCI indeksine en erken girişleri, 2016/17 yıllarına tekabül etse de alınan karar gereği yayınları 2005'ten itibaren WoS veri tabanında mevcuttur. Bu on ilahiyat dergisinde yayımlanan 3209 araştırma ve derleme makalelerinin WoS indeksi içerisinde aldığı toplam atıf sayısı 1254 olarak tespit edilmiştir. Bu, makale başına 0,39 atıf düştüğü anlamına gelmektedir. Yayınların yıllık bazda kümülatif büyüme hızlarının (%6,64) iyi bir seviyede olmasına karşın ortalama atıf sayısının düşük bir seviyede kaldığı söylenebilir.

İncelenen makalelerin yazarlarıyla ilgili sayısal verilere bakıldığında, bu dergilerde 2010 farklı

²⁵ José A. Moral-Muñoz vd., "Software Tools for Conducting Bibliometric Analysis in Science: An up-to-Date Review", *Profesional de La Información* 29/1 (2020).

²⁶ Massimo Aria-Corradò Cuccurullo, "Bibliometrix: An R-Tool for Comprehensive Science Mapping Analysis", *Journal of Informetrics* 11/4 (2017), 959-975; Hamid Derviş, "Bibliometric Analysis using Bibliometrix an R Package", *Journal of Scientometric Research* 8/3 (2020), 156-160.

²⁷ "Bibliometrix" (Erişim 24 Mart 2024).

²⁸ Nees Jan van Eck-Ludo Waltman, "VOSviewer" (Leiden University) (Erişim 02 Mart 2024); Nees Jan van Eck-Ludo Waltman, "Software Survey: VOSviewer, a Computer Program for Bibliometric Mapping", *Scientometrics* 84/2 (2010), 523-538.

yazarın makalesi bulunmakta iken, tek yazarlı makale sayısı 2814 -ki bu incelenen makalelerin %87,69'una tekabül etmektedir-, tek yazarlı makalelerde yazar sayısı ise 1540'tır. Buradan anlaşıldığı kadarıyla bazı yazarların WoS'ta taranan ilahiyat dergilerinde birden fazla makalesi bulunmaktadır. Bununla birlikte yazar iş birliği oranının oldukça düşük olduğu gözlemlenmektedir. Nitekim makale başına yazar iş birliği oranı %1,15, uluslararası yazar iş birliği oranı ise %0,5'tir.

Dergilerin genel profiline ilişkin dikkat çeken noktalardan hareketle makale başına ortalama atıf sayısı ile yazar iş birliğinin -özellikle de uluslararası- artırılmasına yönelik stratejiler geliştirilmesi gerektiği ifade edilebilir. Bu stratejiler, Türkiye adresli ilahiyat dergilerinin uluslararası arenada daha fazla tanınmasına ve etkilerinin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

Tablo 2. İslam Ülkeleri ve Diğer Önde Gelen Ülkelerin "Religion" Kategorisinde WoS İndeksli Dergi Sayısının Karşılaştırılması

	Ülke Adı	Dergi Sayısı	WoS İndeksleri
1	Türkiye	10	ESCI
2	Malezya	7	1 AHCI, 6 ESCI
3	Endonezya	3	ESCI
4	Katar	1	ESCI
5	İran	1	ESCI
WoS "Religion" Kategorisinde 10 ve Üzeri Dergiye Sahip Diğer Ülkeler			
1	ABD	78	43 AHCI, 35 ESCI
2	İngiltere	73	38 AHCI, 35 ESCI
3	Hollanda	39	19 AHCI, 20 ESCI
4	Almanya	19	8 AHCI, 11 ESCI
5	Brezilya	13	ESCI
6	İspanya	10	5 AHCI, 5 ESCI

Kaynak: Tablodaki veriler WoS Journal Citation Reports (JCR) esas alınarak oluşturulmuştur (Erişim 31 Mart 2024).

2024 yılı ilk çeyreği itibarıyla WoS indekslerinde taranan Türkiye adresli 10 ilahiyat dergisi bulunmaktadır. Bu dergilerin tamamı WoS ESCI indeksinde taranmakta olup henüz AHCI indeksinde taranan bir dergi bulunmamaktadır. Bu sayı, İslam ülkeleri başta olmak üzere diğer önde gelen dünya ülkeleri analize dahil edildiğinde daha anlamlı olabilir. İslam ülkeleri arasında WoS "Religion" kategorisinde taranan en çok dergiye sahip olan ülkenin Türkiye olduğu görülmektedir. Bu anlamda Türkiye'deki ilahiyat dergilerinin uluslararası düzeydeki konumunun, diğer İslam ülkelerine kıyasla oldukça iyi olduğu söylenebilir. Dünya genelinde ise sırasıyla ABD, İngiltere, Hollanda ve Almanya; WoS "Religion" kategorisinde en çok dergisi bulunan ülkelerdir. Türkiye ise WoS "Religion" kategorisinde dergisi bulunan 40 ülke arasında sahip olduğu 10 dergiyle İspanya ile birlikte 6. sıradadır. Bu durum, Türkiye'nin ilahiyat alanındaki akademik dergicilikte genel olarak iyi bir konumda olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3. Dergilerin WoS'taki İstatistiksel Verileri

Dergi Adı	WoS'ta İndekslenmeye Başladığı Yıl	JIF (2022)	JCI (2022)	JCI Sıralaması ("Religion", 2022)	JCI Çeyreklik (Q) Değeri (2022)*
1 Hitit İlahiyat Dergisi**	2016	0,2	0,50	152/341	Q2
2 Nazariyat	2018	0,3	0,46	164/341	Q2
3 İlahiyat Tetkikleri Dergisi**	2016	0,2	0,31	226/341	Q3
4 İlahiyat Studies	2016	0,1	0,24	251/341	Q3
5 Bilimname	2016	0,1	0,23	258/341	Q4
6 Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	2017	0,1	0,17	279/341	Q4
7 Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi	2016	0,1	0,13	296/341	Q4
8 Cumhuriyet İlahiyat Dergisi**	2016	<0,1	0,12	301/341	Q4
9 Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	2022	0,1	0,11	305/341	Q4
10 Eskiyesi	2023	-	-	-	-

Notlar: JIF (Journal Impact Factor); JCI (Journal Citation Indicator); Q (Quartile = Çeyreklik Dilimi)

Tablo 3'te, incelenen dergilerin WoS'ta indekslenmeye başladığı yıllara, 2022 yılı Journal Impact Factor (JIF) ve Journal Citation Indicator (JCI) değerlerine ve çeyreklik (Q) dilimlerine yer verilmiştir. Bu veriler, dergilerin uluslararası atıf performanslarını ve akademik etkilerini değerlendirmede önemli göstergelerdir. Dergilerin JIF değerleri, son iki yılda aldıkları atıf sayısına dayanarak hesaplanmaktadır. Bu nedenle bazı dergilerin JIF değeri yüksekken bazılarının düşük olması, dergilerin son iki yıldaki atıf performanslarına bağlıdır. JCI, dergilerin atıf etkisini, belirli kriterlere göre ölçen nispeten yeni bir metriktir. Bu gösterge, farklı alanlardaki dergiler arasındaki etkiyi daha adil bir şekilde karşılaştırmayı amaçlamaktadır.²⁹ Bu gösterge özelinde 2022 JCI verilerine göre *Hitit İlahiyat Dergisi* 0,50 değeriyle, *Nazariyat* ise 0,46 değeriyle Q2 kategorisinde yer almaktadır.

Tablo 4. En Etkili Dergiler

Dergi	h index	g index	m index	TA	YS	İYY
1 Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi	6	10	0,3	330	597	2005
2 Hitit İlahiyat Dergisi	6	8	0,7	168	430	2005
3 Cumhuriyet İlahiyat Dergisi	5	6	0,25	283	768	2005
4 Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	5	5	0,25	109	306	2005
5 Nazariyat	5	5	0,556	75	72	2016
6 Bilimname	4	6	0,2	163	484	2005
7 İlahiyat Studies	3	4	0,2	57	108	2010
8 İlahiyat Tetkikleri Dergisi	3	4	0,333	52	200	2016
9 Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	2	2	0,4	10	137	2020
10 Eskiyesi	1	1	0,25	7	107	2021

Notlar: TA (WoS'taki Toplam Atıf); YS (Yayın Sayısı); İYY (WoS'taki İlk Yayın Yılı)

* Buradaki çeyreklik (Q) değeri yalnızca ESCI dergiler arasındaki sıralamayı ifade etmektedir. SCI-E, SSCI ve AHCI indekslerindeki Q değerleriyle karıştırılmamalıdır.

** Bu dergilerde isim değişikliğine gidilmiştir; bk. Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi => Hitit İlahiyat Dergisi; Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi => İlahiyat Tetkikleri Dergisi; Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi => Cumhuriyet İlahiyat Dergisi.

²⁹ Martin Szomszor, "Introducing the Journal Citation Indicator: A New, Field-Normalized Measurement of Journal Citation Impact", *Clarivate* (2021).

Tablo 4'te ise dergilerin h-index, g-index, m-index, toplam atıf sayısı (TA), yayın sayısı (YS) ve WoS'taki ilk yayın yılı (İYY) gibi bibliyometrik verileri sunulmuştur. h-index, bir derginin en az h sayıda makalesinin h kez atıf aldığı gösterirken, g-index en çok atıf alan makalelerin etkisini daha fazla vurgulamaktadır. m-index ise h-index'in yıllık artış hızını yansıtmaktadır.³⁰ Bu bağlamda, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 6 h-index değeri ve 330 toplam atıf sayısı ile öne çıkarken, *Hitit İlahiyat Dergisi* 8 g-index değeri ile dikkat çekmektedir. Bu farklı indekslerin, dergilerin atıf performansları ve akademik etkilerinin çeşitli boyutlarını ortaya koyduğu söylenebilir.

Türkiye'deki ilahiyat dergilerinin tamamının açık erişimli olması, bu dergilerin uluslararası akademik camiada daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmasını sağlamaktadır. Burada özellikle DergiPark sisteminin, bu dergilerin erişilebilirliğini artırarak bilimsel bilginin yayılmasına önemli katkıda bulunduğu belirtilmelidir. Bununla birlikte, dergilerin WoS indeks kurallarına titizlikle uymaları gerektiği vurgulanmalıdır. Zira bu kriterlere uyulmadığı takdirde, WoS'tan çıkarılma riskiyle karşı karşıya kalabilirler. Nitekim Türkiye adresli diğer alanlarda indekslenen bazı dergilerin, çeşitli sebeplerden dolayı sistemden çıkarıldıkları bilinmektedir.³¹ İlahiyat dergilerinin de aynı sorunla karşılaşmaması için gerekli önlemlerin alınması önemlidir. Öte yandan, bildiğimiz kadarıyla, şu ana kadar zikrettiğimiz dergilerden herhangi birinin WoS sisteminden çıkarılmayıp aksine yeni dergilerin dahil olması, Türkiye'de ilahiyat alanındaki akademik dergiciliğin artan yetkinliğine ve makale değerlendirme süreçlerindeki titizliğe işaret etmektedir.

2.2. Yazar & Ortak Yazar Analizi

Tablo 5. İncelenen Dergiler Özelinde En Etkili Yazarlar

Yazar	Anabilim Dalı	h index	g index	m index	TA	YS	İYY
1 Ali Ayten	Din Psikolojisi	5	9	0,313	86	14	2009
2 Yahya Turan	Din Psikolojisi	3	4	0,429	24	4	2018
3 Mustafa Ulu	Din Psikolojisi	3	4	0,25	19	12	2013
4 Gülüşan Göcen	Din Psikolojisi	2	5	0,154	32	5	2012
5 Ayfer Gedikli	İktisat	2	4	0,333	22	5	2019
6 Seyfettin Erdoğan	İktisat	2	4	0,333	20	5	2019
7 Yakup Çoştur	Din Sosyolojisi	2	4	0,1	19	7	2005
8 Mahmut Zengin	Din Eğitimi	2	3	0,133	15	8	2010
9 Faruk Karaca	Din Psikolojisi	2	2	0,286	8	6	2018
10 Özcan Akdağ	Din Felsefesi	2	2	0,2	9	7	2015

Notlar: * TA (WoS'taki Toplam Atıf Sayısı); YS (Yayın Sayısı); (İYY) WoS'taki İlk Yayın Yılı

Tablo 5'te, incelenen makalelerdeki etki oranı en yüksek ilk on yazarın akademik alanlarına, h, g, m-index oranlarına, WoS'daki toplam atıf ve yayın sayıları ile ilk yayın yıllarına dair bilgiler verilmiştir. Tablodaki sıralamada birinci kriter olarak h-index, ikinci kriter olarak ise g-index dikkate alınmıştır. Veriler incelendiğinde etki oranı (h-index) en yüksek iki yazar; 14 yayın ve 86 WoS atıf sayısı ile birinci sırada yer alan Ayten (5 h-index) ile 12 yayın ve 19 WoS atıf sayısı ile

³⁰ J. E. Hirsch, "An Index to Quantify an Individual's Scientific Research Output", *Proceedings of the National Academy of Sciences* 102/46 (2005), 16569-16572; Natascha Gaster-Michael Gaster, "A Critical Assessment of the H-Index", *BioEssays* 34/10 (2012), 830-832.

³¹ Güleda Doğan vd., "Web of Science'tan Çıkarılan Türkiye Adresli Dergiler Üzerine Bir Araştırma", *Türk Kütüphaneciliği* 32/3 (2018), 151-162; Sefa Mustafa Muhammed Anwar Dhyi, *Atıf Dizinlerinden Çıkarılan Dergiler ve Etkileri* (Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018).

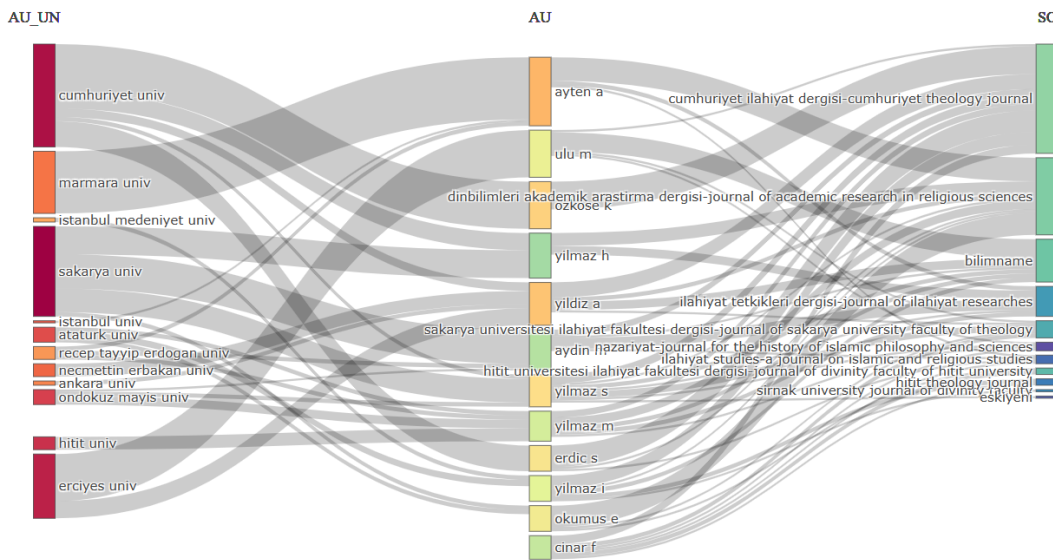
* WoS'un isimleri aynı olan iki farklı yazar profilini tek bir yazar olarak okuduğu tespit edilmiştir. Yazarların ayırt edilmesinden sonra verilerinde düşüş olması nedeniyle Ahmet Koç (Doç. Dr.; Din Eğitimi) istatistiki gerekçelerle analiz dışında bırakılmıştır.

üçüncü sırada yer alan Ulu (3 h-index)'dur. Turan'ın WoS indeksinde taranan 4 yayını olmasına rağmen -ki listedeki en az yayına sahip olan yazardır- h index sıralamasında ikinci olduğu dikkat çekmektedir. Bunun nedeni Turan'ın yayın sayısının az olmasına karşın atıf sayısının (24) yüksek olmasıdır. Yine bu nedenle m-index değeri en yüksek olan yazardır. Dolayısı ile araştırmacıların yayın başına atıf sayılarının artmasına bağlı olarak etkililik oranlarının da arttığı söylenebilir. Sıralamadaki diğer araştırmacıların yayın ve atıf ilişkilerine bakıldığında bu teyit edilebilir. Dolayısıyla araştırmacıların etki oranlarının yükselmesinde, yayın sayısının artırılmasından ziyade etkileşim uyandıracak konu, yöntem ve analizler üzerinde çalışmanın önemi ortaya çıkmaktadır.

En etkili yazarların hangi akademik alanlara mensup olduklarına bakıldığında dikkat çekici bazı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Yapılan incelemeye göre en etkili 10 yazardan 5'i din psikolojisi anabilim dalına (Ayten, Ulu, Turan, Göcen, Karaca), 1'i din eğitimi anabilim dalına (Zengin), 2'si iktisat anabilim dalına (Gedikli, Erdoğan), 1'i din felsefesi anabilim dalına (Akdağ), 1'i ise din sosyolojisi anabilim dalına (Çoştu) mensuptur. İlginç bir şekilde WoS'ta taranan ilahiyat dergilerinde yayını olan araştırmacılar arasında en etkili 10 isimden 8'i felsefe ve din bilimleri alanında çalışmaktadır. Diğer iki yazar ise ilahiyattan farklı bir bölümdedir. Geline bu noktada, felsefe ve din bilimlerinde çalışan araştırmacıların, çalıştıkları konu ve kullandıkları yöntemler sayesinde diğer ilahiyat disiplinlerine kıyasla daha çok dikkat çektikleri ve etki uyandırdıkları söylenebilir. Bunun arka planında, bu alandaki araştırmacıların genellikle güncel konulara (afet, pandemi ve diğer toplumsal olaylar gibi) odaklanmaları, ampirik yöntem kullanmaları, geliştirdikleri ölçekler ve elde ettikleri bulgularla yayımlandıktan sonra trend konulardaki diğer çalışmaların da literatür taramasına girerek daha hızlı atıf almaları gibi hususlar etkili olabilir.

Tabloya bakıldığında dikkat çeken bir başka husus ise İlahiyat dergilerinde yayın yapan en etkili yazarlardan ikisinin iktisat alanından olmasıdır. Anlaşılan o ki, muteber indekslerde taranmaları dolayısıyla ilahiyat dergileri farklı bölümlerden araştırmacıların da ilgisine mazhar olmuştur. Yazar alan ve bölüm çeşitliliğini artırmak adına bu önemli bir noktadır. ESCI'de taranan dergilerin AHCI seviyesine yükselmesi durumunda ilahiyat dışındaki bölümlerden araştırmacıların bu dergilere olan rağbeti öngörülebilir bir şekilde daha da artacaktır.

Görsel 1. Three Field Plot (Kurum, Yazar, Dergi)

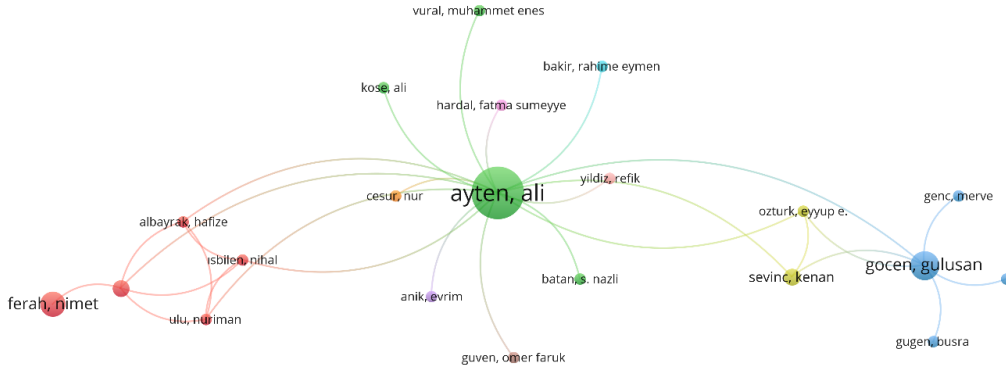

Notlar: AU_UN (Yazarın bağlı bulunduğu kurum); AU (Yazar); SO (Dergi)

Görsel 1; kurum, yazar ve dergiler arasındaki ilişkiyi temsil etmektedir. Bu analiz aracılığıyla hangi kurumdan hangi yazarların en çok hangi dergilerde yayın yaptıkları görülebilir. Öne çıkan kurumlar Cumhuriyet, Marmara, Sakarya ve Erciyes Üniversiteleridir. Bu kurumlardan Marmara Üniversitesi hariç diğerlerinin ESCI indeksinde taranan ilahiyat merkezli bir dergisi bulunmaktadır. Burada “Yazarlar acaba daha çok mensubu oldukları fakülte ya da kurumların dergisinde mi çalışmalarını yayınlıyorlar?” şeklinde bir soru akla gelebilir. Bunun için yazar-dergi ilişkilerine bakmak gerekmektedir. Grafikte görüldüğü üzere gerçekten de yazarlar makalelerini daha çok mensubu oldukları kurumun dergisinde yayımlamışlardır. Örneğin *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*’nde en çok yayın yapan 9 yazardan 5’inin Cumhuriyet Üniversitesi’ne mensup olması bunun bir göstergesidir. Ayrıca WoS indeksinde 12 yayını olan Erciyes Üniversitesi’ne mensup bir araştırmacının, makalelerinin büyük çoğunluğunu (8 makale) *Bilimname* dergisinde yayımlamış olması da bunun bir başka bir örneği sayılabilir.

Öte yandan akademik yayıncılıkta kurum çeşitliliği, bir derginin kalitesini artıran ve önde gelen indekslere girmede göz önünde tutulan kriterlerden birisidir. Bu kapsamda dergilerin etki değerlerini artırmak adına kendi kurumlarından yapılan yayın oranını kontrol etmeleri ve araştırmacıların kurumlarının genel dağılımına dikkat etmeleri önem arz etmektedir. Nitekim, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*’nin (*SAÜİFD*) geriye dönük sayıları incelendiğinde, kendi kurumundan yayıncılara son beş yılda makale sınırlaması getirdiği anlaşılmaktadır. *SAÜİFD*’nin görece yüksek olduğu anlaşılan kendi kurumundan yayın oranı, bu sayede %32,89’a kadar gerilemiştir.

Görsel 2. Ortak Yazarlık İlişki Ağı (En Az 1 Yayına Sahip Olanlar)

Görsel 2, en az bir yayına sahip olup aralarında en az bir ilişki bulunan en geniş ortak yazarlık ağını temsil etmektedir. VOSviewer programında gerçekleştirilen en az bir yayına sahip olan yazar ilişki ağı analizine göre toplam 10 küme ve 21 yazar tespit edilmiştir. En büyük düğüme sahip olduğu gözükten A. Ayten, toplamda 16 ilişki ağı ile en çok ilişki ağına sahip yazar konumundadır. Görselde yer almasa da onu sırasıyla 13 ilişki ağı ile A. Gedikli, 11 ilişki ağı ile S. Erdoğan, 9 ilişki ağı ile D.Ç. Yıldırım ve 8 ilişki ağı ile F. Yıldırım takip etmektedir. Bunun dışında az sayıda da olsa başka yazar ilişki ağları da bulunmaktadır.

Bibliyometrik çalışmalarda yazar analizi kapsamında yazarların cinsiyet dağılımları da incelenebilmektedir. Bununla birlikte WoS sisteminde yazarların cinsiyetini gösteren bir veri bulunmadığı için çalışmada bu analiz yapılamamıştır. Fakat bu meselede küresel anlamda bir farkındalığın oluşmaya başladığını ve bu dağılımdaki eşitsizliğin giderilmesi noktasında bazı uygulamaların gerçekleştirildiğini belirtmek gerekir. Nitekim son yıllarda Birleşmiş Milletler

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın beşinci maddesi olan "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği"³² maddesi ve alt hedefleri uyarınca bazı dergiler yıllık yayınlarında cinsiyet dağılımını izlemektedir. Örneğin Cambridge University Press bünyesinde yayımlanan *Religious Studies: An International Journal for the Philosophy of Religion* dergisinin web sayfasında 2021 yılında yayımlanan makalelerin yalnızca %8'inin kadınlara ait olduğu belirtilmiş, sonraki yılda bir sayının sadece kadın araştırmacılara ayırılacağı açıklanarak yayın çağrısına çıkmıştır.³³ Bu ve benzeri örnekler,³⁴ ileriki yıllarda daha fazla derginin yayın kabulünde eşit cinsiyet dağılımını dikkate alabileceğinin işareti olarak görülebilir.

2.3. Yayın ve Atıf Analizi

Tablo 6. En Etkili Yayınlar

Makale	Yazarı	Yayımlandığı Dergi	Yılı	WoS Atıf	G. Akademik Atıf
1 Dini Başa Çıkma, Şükür ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi ³⁵	Ayten vd.	<i>Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi</i>	2012	28	182
2 The Effects of the Covid-19 Pandemic on Conventional and Islamic Stock Markets in Turkey ³⁶	Erdoğan vd.	<i>Bilimname</i>	2020	17	3
3 Dindarlık, Hayat Memnuniyeti İlişkisinde Dini Başa Çıkmanın Rolü Nedir? ³⁷	Ayten & Yıldız	<i>Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi</i>	2016	16	60
4 Din ve Sağlık: Bireysel Dindarlık, Sağlık Davranışları ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi Üzerine ³⁸	Ayten	<i>Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi</i>	2013	16	115
5 Dine Normatif ve Popüler Yaklaşım "Bir Dini Yönelim Ölçeği Denemesi" ³⁹	Çoştur	<i>Hitit İlahiyat Dergisi</i>	2009	15	95
6 Yalnızlıkla Başa Çıkma: Yalnızlık, Dini Başa Çıkma, Dindarlık, Hayat Memnuniyeti ve Sosyal Medya Kullanımı ⁴⁰	Turan	<i>Cumhuriyet İlahiyat Dergisi</i>	2018	12	65
7 Üniversite Öğrencilerinde Ölüm Kaygısı: Türk ve Ürdünlü Öğrenciler ⁴¹	Ayten	<i>Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi</i>	2009	11	64
8 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Eğitim Öğretim Yeterlik Algıları ⁴²	Zengin	<i>Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi</i>	2013	10	56
9 The Problem of Periodization in Sufi Studies ⁴³	Demirli	<i>Nazariyat</i>	2016	9	5

³² "Sustainable Development Goal 5: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği | Türkiye'de Birleşmiş Milletler" (Erişim 25 Mart 2024).

³³ "Call for Papers: Women-Only Special Issue of Religious Studies", *Cambridge Core* (Erişim 25 Mart 2024).

³⁴ Diğer bir örnek Nature bünyesindeki dergileri kapsayan The Gender Gap in Academic Research (Akademik Araştırmada Cinsiyet Eşitsizliği) başlıklı özel sayıdır. "The Gender Gap in Academic Research", *Nature* (Erişim 10 Temmuz 2024) Bu özel sayıda, kadın araştırmacı sayısının günümüzde giderek artmasına karşın akademik kadrolardaki kadın araştırmacı temsilinin niçin hala düşük oranlarda kaldığını mercek altına alan araştırmalara yer verilmesi planlanmaktadır. Bu ve benzeri örneklerden hareketle, sürdürülebilir kalkınma amaçlarıyla da doğrudan ilgisi bulunması sebebiyle akademik yayıncılıkta cinsiyet dağılımında -düşük seviyede kaldığı için- bir denge yakalanması için özellikle kadın yazarların katkısının artırılmasına yönelik çabaların daha da artacağını öngörüyoruz.

³⁵ Ali Ayten vd., "Dini Başa Çıkma, Şükür ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi: Hastalar, Hasta Yakınları ve Hastane Çalışanları Üzerine Bir Araştırma", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 12/2 (2012), 45-79.

³⁶ Seyfettin Erdoğan vd., "The Effects of the Covid-19 Pandemic on Conventional and Islamic Stock Markets in Turkey", *Bilimname* 2020/42 (2020), 89-110.

³⁷ Ali Ayten-Refik Yıldız, "Dindarlık, Hayat Memnuniyeti İlişkisinde Dini Başa Çıkmanın Rolü Nedir? Emekliler Üzerine Bir Araştırma", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 16/1 (2016), 281-308.

³⁸ Ali Ayten, "Din ve Sağlık: Bireysel Dindarlık, Sağlık Davranışları ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi Üzerine Bir Araştırma", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 13/3 (2013), 7-31.

³⁹ Yakup Çoştur, "Dine Normatif ve Popüler Yaklaşım: "Bir Dini Yönelim Ölçeği Denemesi", *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/15 (2009), 119-139.

⁴⁰ Yahya Turan, "Yalnızlıkla Başa Çıkma: Yalnızlık, Dini Başa Çıkma, Dindarlık, Hayat Memnuniyeti ve Sosyal Medya Kullanımı", *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 22/1 (2018), 395-434.

⁴¹ Ali Ayten, "Üniversite Öğrencilerinde Ölüm Kaygısı: Türk ve Ürdünlü Öğrenciler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 9/1 (2009), 85-108.

⁴² Mahmut Zengin, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Eğitim Öğretim Yeterlik Algıları", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15/27 (2013), 1-28.

⁴³ Ekrem Demirli, "The Problem of Periodization in the Studies of Sufism: The Struggle of Sufism to Become a Discipline Between the Religious Sciences and Metaphysics", *Nazariyat İslam Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi (Journal for the History of Islamic Philosophy and Sciences)* 2/4 (2016), 1-29.

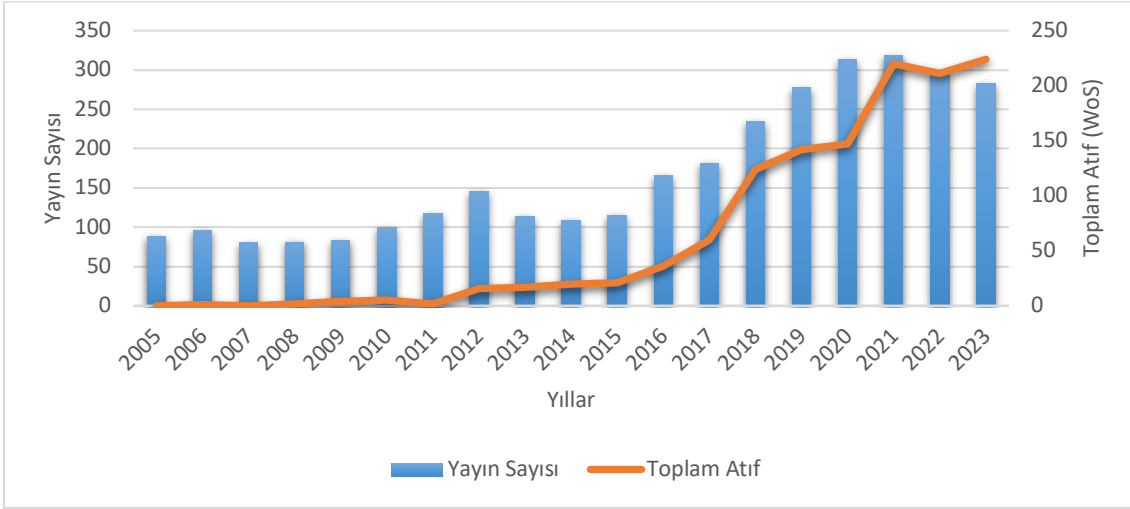
Tablo 6'da, WoS indeksli ilahiyat dergilerinde yayımlanan en etkili on makalenin yazar, dergi, yıl ve atıf bilgileri sunulmuştur. En etkili yayınları tespit etmedeki amacımız, ilahiyat alanındaki etkili yayınlarda hangi alanların öne çıktığı, hangi konulara odaklanıldığı, hangi yöntemlerin kullanıldığı, hangi dilde yazıldığı gibi hususları tespit etmek ve bundan hareketle bazı çıkarımlarda bulunmaktır.

En etkili makalelerin akademik alanlarına ve konularına bakıldığında, bu çalışmaların büyük çoğunluğunun felsefe ve din bilimleri alanında olduğu, özellikle de din psikolojisi (5), din eğitimi (2) ve din sosyolojisi (1) alanlarındaki konu ve problemlerle ilgili olduğu gözükmektedir. Din psikolojisi alanındaki 5 makaleden 4'ünün yazarı/yazarlarından birisi Ayten'dir. En etkili yayınlardan sadece bir tanesi temel İslam bilimleri içerisinde yer alan tasavvuf alanıyla ilgili olup İngilizce kaleme alınmıştır. Erdoğan vd. tarafından İngilizce olarak kaleme alanın en etkili yayınlardan ikincisi ise iktisat alanındadır. Listede "Hayat Memnuniyeti ile Başa Çıkma", "Dinî Başa Çıkma" gibi konular öne çıkmaktadır. En etkili ikinci yayının Covid-19 ile ilgili olmasından hareketle, dünya çapında gündemde olan konularla ilgili yapılan çalışmaların uluslararası etki değerini artırdığı söylenebilir.

En etkili yayınlar incelendiğinde, ikisi hariç (2. ve 8. sıradaki yayınlar), geri kalan makalelerin ampirik bir yöntem kullandıkları tespit edilmiştir. Bu anlamda ampirik araştırma yöntemlerini kullanan makalelerin daha etkili olduğu şeklinde bir yorum yapılabilir. Yayınlarından bir tanesinin (5.) bir ölçek geliştirme çalışması olması da söz konusu çıkarımımızı destekleyici mahiyettedir. Zira ampirik metodu kullanan araştırmalar, güncel bir olguyu tasvir etmesi ve karşılaştırılabilir bulgular ortaya koyması bağlamında daha fazla atıf yapma ve atıf toplama potansiyeline sahiptir.

En etkili makalelerin yayın dillerine bakıldığında, bunlardan sadece iki tanesinin İngilizce olarak kaleme alındığı görülmektedir. Burada dikkat çeken husus, diğerlerinin aksine İngilizce olan bu iki makalenin WoS atıf sayısının Google Akademik atıf sayısından bariz bir şekilde daha fazla olduğudur. Türkçe kaleme alınan diğer makalelerin ise Google atıf sayısı WoS atıf sayısından daha fazladır. İngilizce kaleme alınan makalelerin uluslararası bir platform olan WoS'ta daha fazla atıf almasından yola çıkarak, yayın dilinin uluslararası atıf toplama ihtimaline tesir eden bir faktör olabileceğine yönelik bir çıkarım yapılabilir. Yayın dili ve atıf ilişkisi analizinde bu konu daha detaylı olarak ele alınacaktır.

⁴⁴ Halil Taş, "İlkokul Öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenine İlişkin Metaforları", *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 23/1 (2019), 29-51.

Grafik 3. Dergilerin Yıllara Göre Toplam Yayın ve Atıf Grafiği

Grafik 3, WoS indeksinde taranan on ilahiyat dergisinin toplam yayın ve atıf sayılarının yıllara göre dağılımını temsil etmektedir. Grafiğe bakıldığında, dergilerin toplam yayın sayılarında 2015 yılında başlayan ve 2021 yılına kadar devam eden ciddi bir artış trendi yaşanmıştır. Bu artışın ESCI indeksinin kuruluş yılına tekabül etmesi manidardır. Bu bağlamda itibar gören indekslerde taranan dergilere yazarlar tarafından daha çok teveccüh edilmiş olduğu, bazı dergilerin de buna bağlı olarak yayın sayılarını artırdıkları düşünülmektedir (bk. Grafik 4). Ancak 2022 ve 2023 yıllarında yayın sayıları kısmen gerilemiştir. Bu noktada dergilerin yayın-atıf ilişkisine bağlı olarak bilinçli bir şekilde yayın sayılarını kontrol etmek istemeleri bir etken olarak rol oynamış olabilir. Nitekim genel olarak yıllık yayın sayısının altında kalan toplam atıf sayısı, ilk defa 2022 yılında yıllık yayın sayısı ile eşitlenmiş ve 2023 yılında yayın sayısının üzerine çıkmıştır. Daha önce Tablo 4 başlığı altında yapılan değerlendirmede ifade edildiği üzere, dergilerin etki değerlerini artırmak için yayın-atıf oranlarına dikkat etmeleri önem arz etmektedir. Nitekim bu grafik, böyle bir farkındalığın uyandığını göstermektedir.

Tablo 7. Makalelerin Yayın Dili

Yayın Dili	Makale	Atıf	Makale Başına Atıf
İngilizce	302	193	0,64
Arapça	68	7	0,1
Türkçe	2839	1053	0,37
Almanca	1	1	1

Tablo 7’de, incelenen dergilerin yayın dillerine göre atıf sayıları sunulmuştur. Tablodaki verilerin değerlendirmesine geçmeden önce şu hususun ifade edilmesi gerekir ki yayınların WoS’a kaydedilen dilleri ile gerçek dilleri arasında uyumsuzluk olabilmektedir. Yapılan incelemeye göre WoS’a İngilizce olarak kaydedilen makalelerden %52’sinin yayın dili yanlıştır.⁴⁵ Bundan dolayı detaylı bir veri temizliği yapılarak gerçek rakamlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Tablo 7, tespit edilen gerçek rakamları yansıtmaktadır.

Tespit edilebildiği kadarıyla incelenen makalelerden 2839’u (%88,46) Türkçe, 302’si (%9,41) İngilizce, 68’i (%2,11) Arapça ve 1 tanesi (%0,03) Almancadır. İslam ülkeleri arasında WoS’un “Religion” kategorisinde en fazla dergisi bulunan Türkiye’deki dergilerde uluslararası yayın dili oranının düşük olduğu gözlemlenmektedir. Bu dergilerin AHCI gibi daha yüksek değere sahip dizinlere girebilmeleri için her anlamda yerellikten uluslararasılığa doğru yönelmeleri önem arz etmektedir. Bunun en önemli parçası ise uluslararası yayın dili oranının artırılmasıdır.

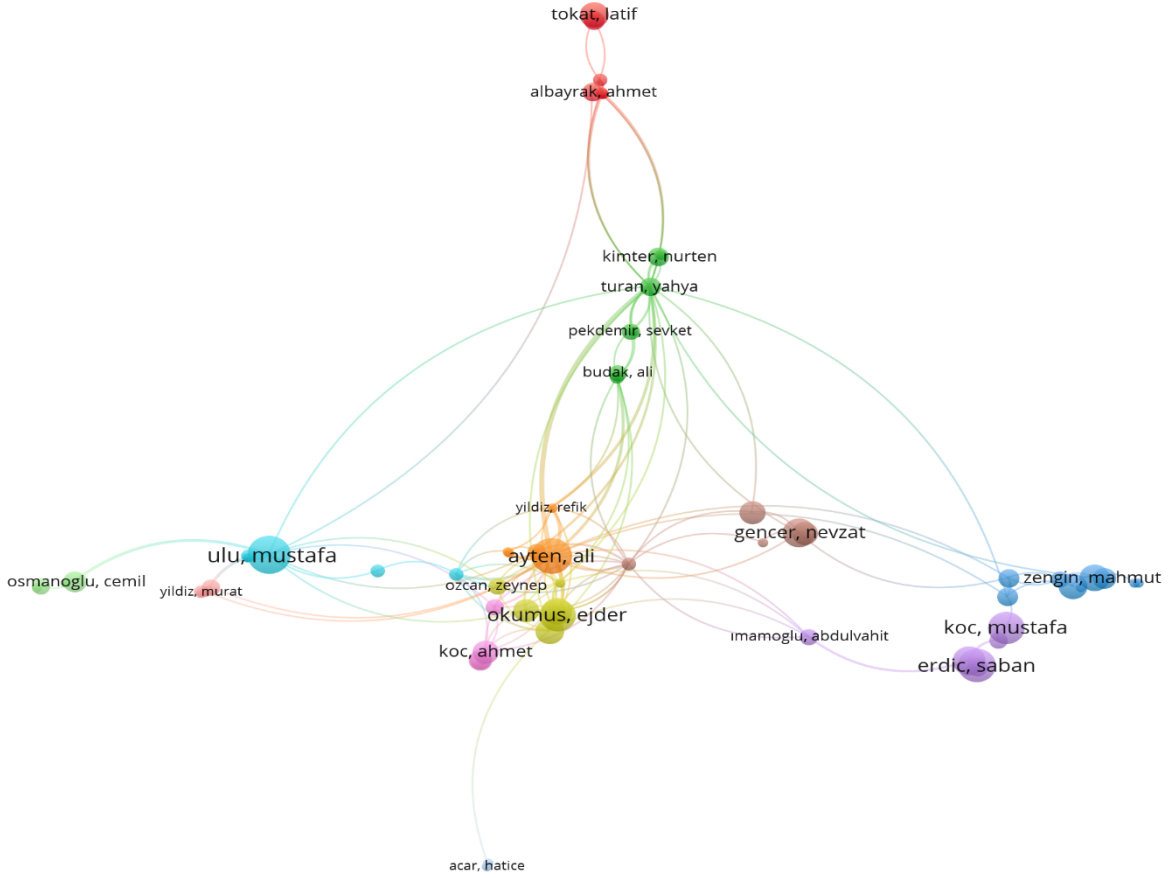
Bu anlamda sadece İngilizce yayın yapan *İlahiyat Studies* ile her makalesinin İngilizce versiyonunu yayımlayan *Nazariyat* dergileri mercek altına alınabilir. *Nazariyat* dergisi 2022 JCI sıralamasına göre 341 dergi arasında 164. (Q2), *İlahiyat Studies* ise 251. (Q3) sıradadır. WoS’ta taranan en etkili on ilahiyat dergisi arasında ise 2022 JCI değeri açısından ilki 2. diğeri ise 4. sırada yer almaktadır. Bu durum, yayın dilinin uluslararası olmasının WoS’taki görünürlüğü artırdığı ve neticede etki değerinin yükselmesine katkı sağladığı şeklinde yorumlanabilir. Nitekim tabloda yer alan makale başına WoS atıf sayıları, zikredilen yorumu desteklemektedir. Öyle ki Türkçe makalelerden her biri ortalama 0,37 atıf alırken bu rakam İngilizce makaleler için 0,64’tür. Şöyle ki ESCI ilahiyat dergilerinin İngilizce yayımladıkları makaleler, Türkçe yayımladıkları makalelere kıyasla neredeyse iki kat daha fazla atıf alma potansiyeline sahiptir.

Türkiye’de İlahiyat alanında yayımlanan birçok önemli makalenin, Türkçe kaleme alınması sebebiyle uluslararası etkileşim uyandıramadığı söylenebilir. İlahiyat alanında nitelikli çalışmalar ortaya koyan araştırmacı ve dergilerin, uluslararasılaşma adına bazı stratejiler geliştirmesi faydalı olacaktır. Bu noktada SSCI indeksli *Eğitim ve Bilim Dergisi*’nin uygulaması örneklik teşkil edebilir.⁴⁶ Türkçe ve İngilizce yayın yapan söz konusu dergi, aday makalelerini her iki dilde kabul etmekte ancak daha sonra Türkçe sunulmuş ise İngilizce, İngilizce sunulmuş ise Türkçe dosyasını da talep etmektedir. Bunun yanında her bir sayı için toplam makale sayısının belirli oranında İngilizce makale kotası uygulaması da bir alternatif olarak düşünülebilir. Bu sayede uluslararası görünürlüğü artırabilecek olan yayın sayısı yükseltilebilir.

⁴⁵ İnceleme sonucunda WoS’a İngilizce olarak kaydedilen makalelerden 310’unun gerçekte Türkçe ve 13’ünün Arapça olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde WoS’ta İspanyolca görünen bir çalışma aslında Türkçedir. Bu tarz veri girişi yanlışlıklarının dergilerin etki değerlerini olumsuz yönde etkilemesi mümkündür. Bu nedenle etki değerini artırma noktasında dergiler, ileriye dönük stratejiler geliştirmek kadar geçmişe dönük veri düzeltme işlemlerine de ağırlık vermelidirler.

⁴⁶ “Yayın Dili”, *Eğitim ve Bilim (Dergisi)* (Erişim 02 Nisan 2024).

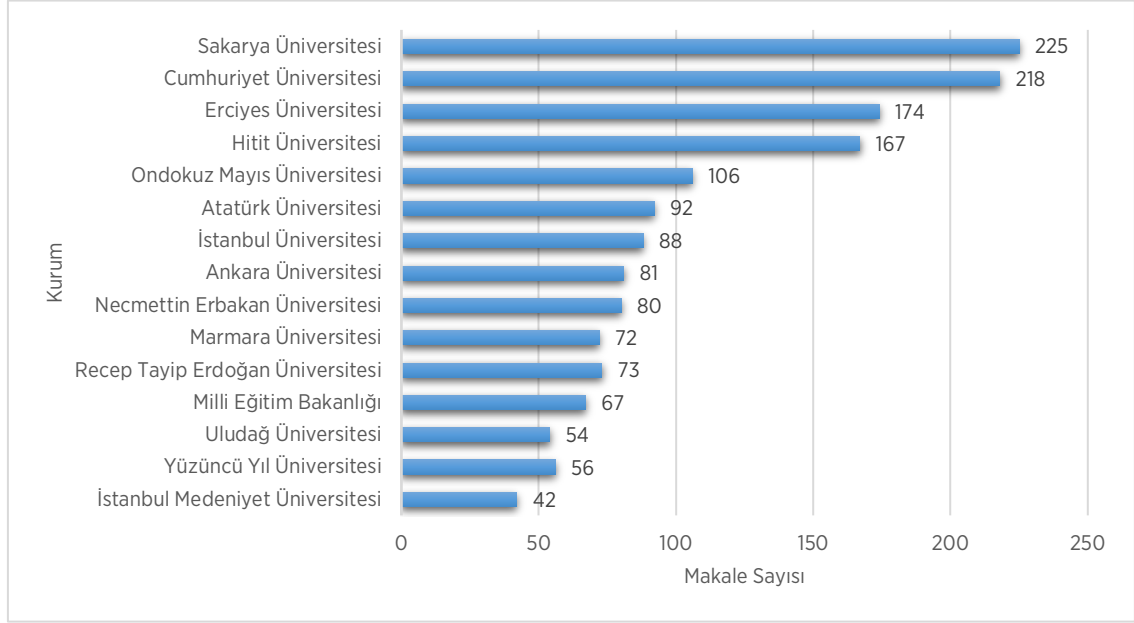
Görsel 3. Veri Setinde Yer Alan Yazarlar Arasındaki Atıf İlişki Ağı (en az 3 ve üzeri atıf)

Görsel 3, incelenen dergilerde yayını bulunan yazarlar arasındaki atıf ilişki ağını göstermektedir. Söz konusu atıf ilişki ağı, en az bir yayını ve üç ve üzeri atfı olan yazarlar filtrelenerek oluşturulmuştur. Bu ağ sayesinde hangi yazarın daha çok hangi yazarlarla atıf ilişkisi olduğu görülebilmektedir. Diğer yayın ve yazar analizlerinde olduğu gibi burada da A. Ayten en çok bağlantıya (42) sahip yazar olarak dikkat çekmektedir. Yüksek atıf ve iş birliği ilişkisine sahip diğer yazarlardan başlıcaları ise şunlardır: Y. Turan (23 bağlantı); G. Göcen (17 bağlantı); K. Sevinç (15 bağlantı); F. Baynal, M. Ulu, R. Yıldız (13 bağlantı); Y. Angın (9 bağlantı); A. Çekiç, F. Karaca, A. Koç (8 bağlantı).

2.4. Kurum Analizi

Grafik 5. En Çok Yayın Yapan On Beş Kurum

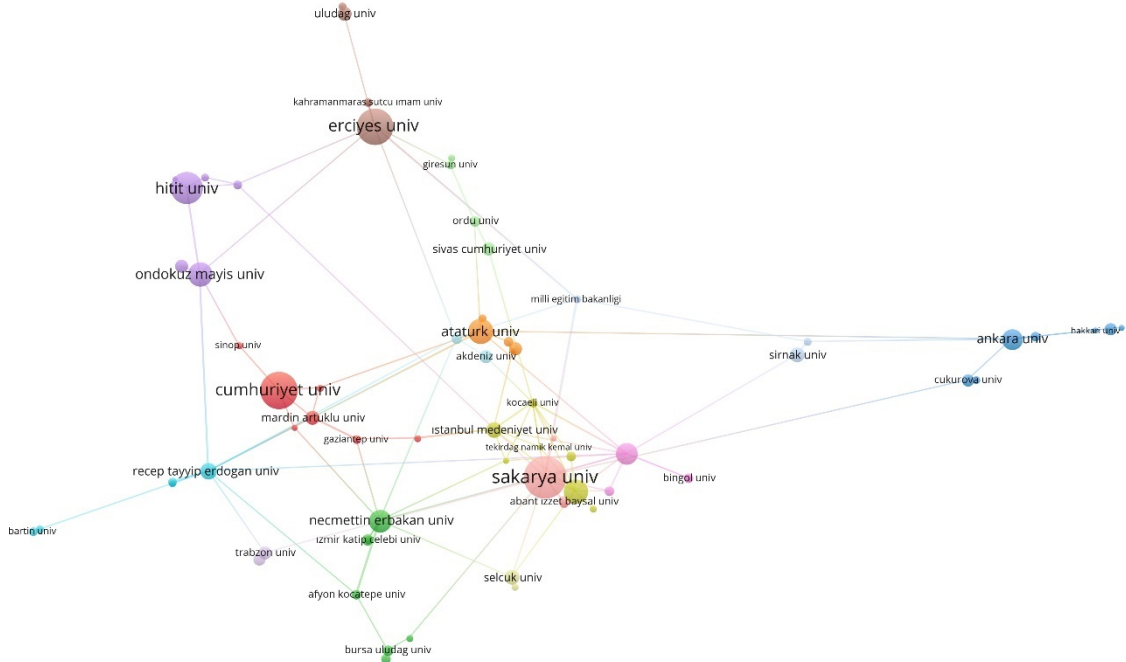

Grafik 5'te incelenen dergilerde en çok yayını olan on beş kurumun makale sayıları bilgisi sunulmuştur. En fazla yayını olan ilk altı kurum sırasıyla Sakarya, Cumhuriyet, Erciyes, Hitit, Ondokuz Mayıs ve Atatürk Üniversiteleridir. Bu üniversiteler aynı zamanda ESCI indeksli ilahiyat dergisine sahip kurumlar olarak dikkat çekmektedir. Bir istisna olarak Uludağ Üniversitesi sıralamada daha geride kalmıştır. Bu itibarla dergi yayıncılığını atıf indeksleri standartları bağlamında geliştiren kurumların, araştırmacılarına kurumun dergisinde yayın yapma imkânı sağlamak ve muteber indekslerde taranan dergilere yönelme konusunda farkındalık oluşturmak şeklinde iki açıdan katkı sunduğu söylenebilir. Meseleye bir başka açıdan bakıldığında, etki değerlerini yükseltmek ve uluslararası sıralamalarda öne çıkmak isteyen üniversitelerin ya da kurumların, kendi bünyelerindeki dergileri destekleyerek standartlarını geliştirmeye yönelik adımlar atmalarının bu hususta kendilerine önemli katkı sağlayacağı anlaşılmaktadır. Bu noktada üniversitelerin atanma ve yükseltme kriterlerinin oynadığı rol de göz ardı edilemez. Özellikle YÖK'ün Araştırma Üniversitelerini ihdas etmesi ile üniversiteler, atanma ve yükseltme kriterlerini güncelleyerek araştırmacılarını atıf indeksli ve yüksek çeyreklik değerine sahip dergilerde yayına zorlamaktadır. Nitekim en çok yayını olan kurumlar grafiğine bakıldığında bu kurumlardan 6'sının (Erciyes, Atatürk, İstanbul, Ankara, Marmara ve Uludağ) halihazırda araştırma üniversitesi statüsünde olduğu⁴⁷ diğer 2'sinin ise (Sakarya ve Ondokuz Mayıs) aday üniversiteler arasında yer aldığı⁴⁸ görülmektedir.

⁴⁷ "YÖK Araştırma Üniversiteleri" (Erişim 03 Nisan 2024).

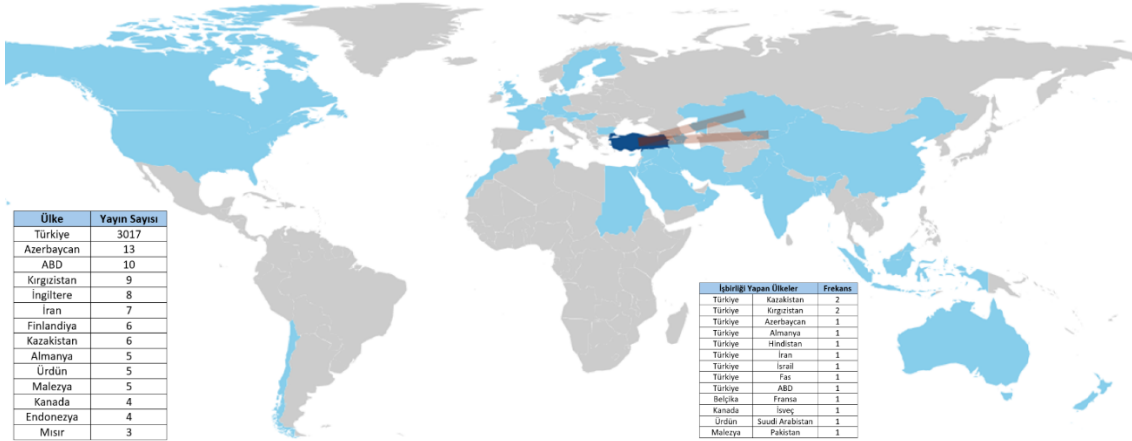
⁴⁸ "Üniversitemiz YÖK tarafından Aday Araştırma Üniversitesi İlan Edildi-Sakarya Üniversitesi Haber Sitesi" (Erişim 03 Nisan 2024); "OMÜ, 'Araştırma Üniversitesi Aday İzleme Programı'nda" (Erişim 03 Nisan 2024).

Görsel 4. Kurum İlişki Ağı (En Az 5 Yayına Sahip Kurumlar)

Görsel 4, yazarların bağlı oldukları kurumların, araştırma performansına dayalı ilişki ağını göstermektedir. Bu ağa göre mensuplarının kaleme aldığı en az beş yayına sahip kurumların, diğer hangi kurumlarla ortak çalışma yaptıkları gözlemlenebilmektedir. Yapılan analiz neticesinde en az beş yayına sahip kurumlar arasındaki ilişki ağında toplam 17 küme ve 74 kurum bulunmuştur. En büyük düğümüne sahip olduğu göze çarpan kurum 17 ilişki ağı ile Sakarya Üniversitesi'dir. Onu sırasıyla 13 ilişki ağı ile Marmara Üniversitesi ile Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, 12 ilişki ağı ile Kocaeli Üniversitesi ile Necmettin Erbakan Üniversitesi, 11 ilişki ağı ile Erciyes Üniversitesi ile İstanbul Üniversitesi ve 10 ilişki ağı ile Atatürk Üniversitesi ile İstanbul Medeniyet Üniversitesi takip etmektedir.

Görsel 5. Ülke İş Birliği Ağı (Harita)

Notlar: Renklerin açık olması yazar sayısının az, yoğun olması yazar sayısının çok olduğunu göstermektedir. Oklar ise birden fazla frekansa sahip ülkeler arası iş birliği ağını göstermektedir.

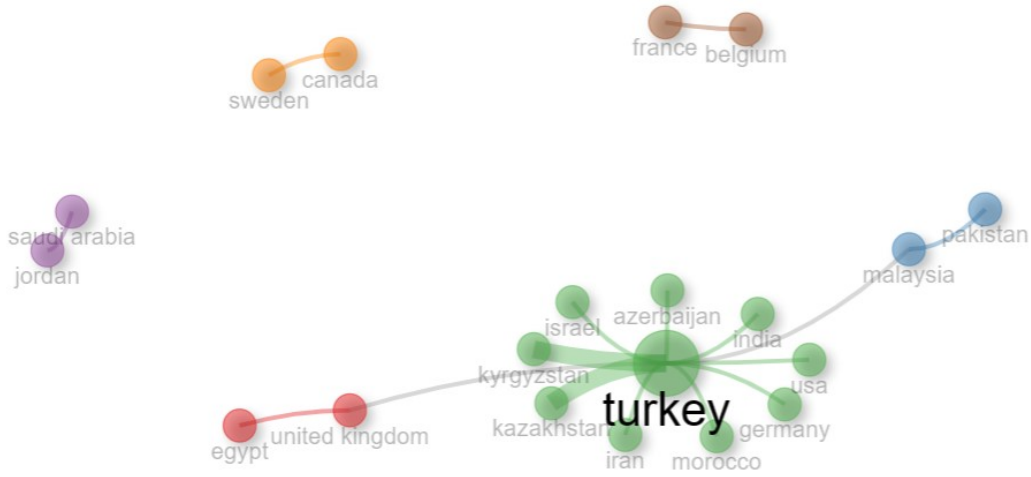
Görsel 5'te, Türkiye adresli WoS "Religion" kategorisindeki dergilere en çok makale katkısı yapan ülkeler dünya haritası üzerinde gösterilmiştir. Renklerin açıklık ve koyuluğu sorumlu yazarların sayısındaki yoğunluğa işaret etmektedir. Tek koyu renkli ülke olarak Türkiye'nin öne

çıkmasından da anlaşılacağı üzere WoS ilahiyat dergilerine en çok makale katkısı veren yazarlar Türkiye'dendir. Öyle ki Türkiye adresli sorumlu yazar oranı %94 ile oldukça yüksektir. Onu sırasıyla Azerbaycan (13 yayın; %0,4), ABD (10 yayın; %0,3), Kırgızistan (9 yayın; %0,28), İngiltere (8 yayın; %0,24) ve İran (7 yayın; 0,21) takip etmektedir.

Uluslararası atıf indekslerinde yer almak ve yükselmek isteyen dergiler için bu rakamların pek iç açıcı olduğu söylenemez. Her ne kadar tek kriter bu olmasa da indekslerin yaptıkları değerlendirmelerde yerel adresli yayın oranı ile yurt dışı adresli yayınların oranlarına dikkat ettikleri bilinmektedir. Doğan ve arkadaşlarının gerçekleştirdikleri bir çalışmaya göre WoS 'tan çıkarılan Türk menşeli dergilerin ortak noktalarından bir tanesi Türkiye adresli yayın oranlarının yüksek olmasıdır.⁴⁹ Bu anlamda uluslararasılaşma politikaları ehemmiyet kazanmaktadır. Nitekim WoS'un temel değerlendirme kriterlerinden bir tanesi de yazarların coğrafi çeşitliliğidir.⁵⁰ Bu amaçla dergilerin, yurt dışı adresli yayın oranlarını artırmaya yönelik stratejiler geliştirmeleri faydalı olacaktır.

Burada bir diğer önemli husus ülkeler arasındaki iş birliğidir. Görsel 5'te görüldüğü üzere sadece iki ülke ile iş birliğinin öne çıktığı dikkat çekmektedir. Bunlar Kırgızistan ve Kazakistan'dır. Bu durum, Türkiye'deki bazı ilahiyat fakülteleri ile Türkî cumhuriyetlerdeki üniversitelerin aralarında imzaladıkları eğitim-öğretim anlaşmalarının bir neticesi olarak okunabilir. Bu ikisi dışında Azerbaycan, ABD, Almanya, Hindistan, Fas, İran, Malezya ve İsrail gibi ülkeler ile de az sayıda iş birliği mevcuttur (Bk. Görsel 6). Fakat her halükârda iş birliği oranının artırılmaya muhtaç olduğu belirtilmelidir. Bu süreçte sadece dergilerin değil, yazarların da etki düzeylerini artırmak için uluslararası iş birliklerini güçlendirmeleri önem arz etmektedir. Ülkeler arası iş birliği ağının daha detaylı görünümü aşağıda yer almaktadır:

Görsel 6. Ülke İş Birliği Ağı (İlişki Ağı)

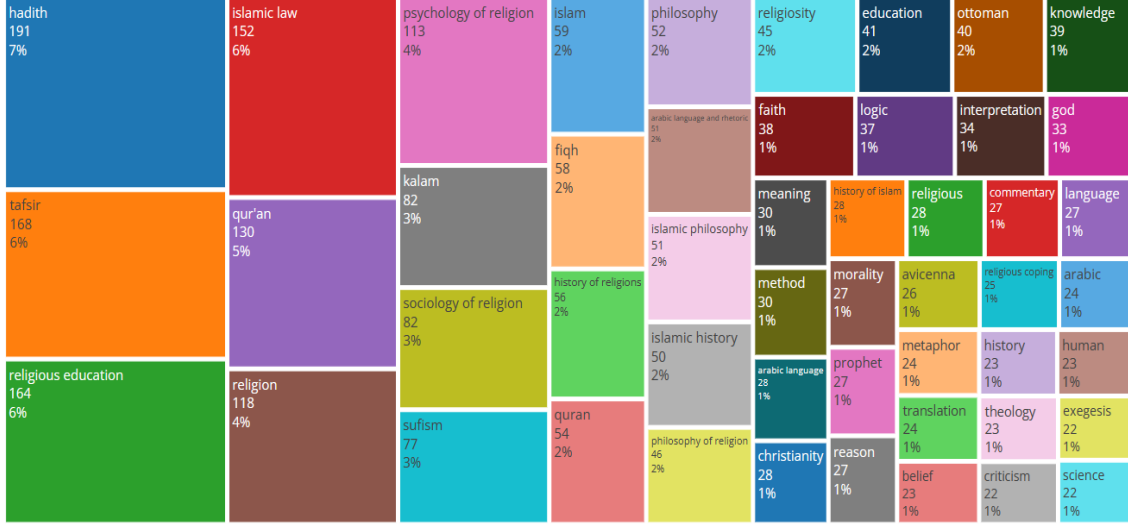

⁴⁹ Doğan vd., "Web of Science'tan Çıkarılan Türkiye Adresli Dergiler Üzerine Bir Araştırma", 156.

⁵⁰ Bk. "Author Distribution", "Web of Science Journal Evaluation Process and Selection Criteria".

2.5. Konu ve Anahtar Kelime Analizi

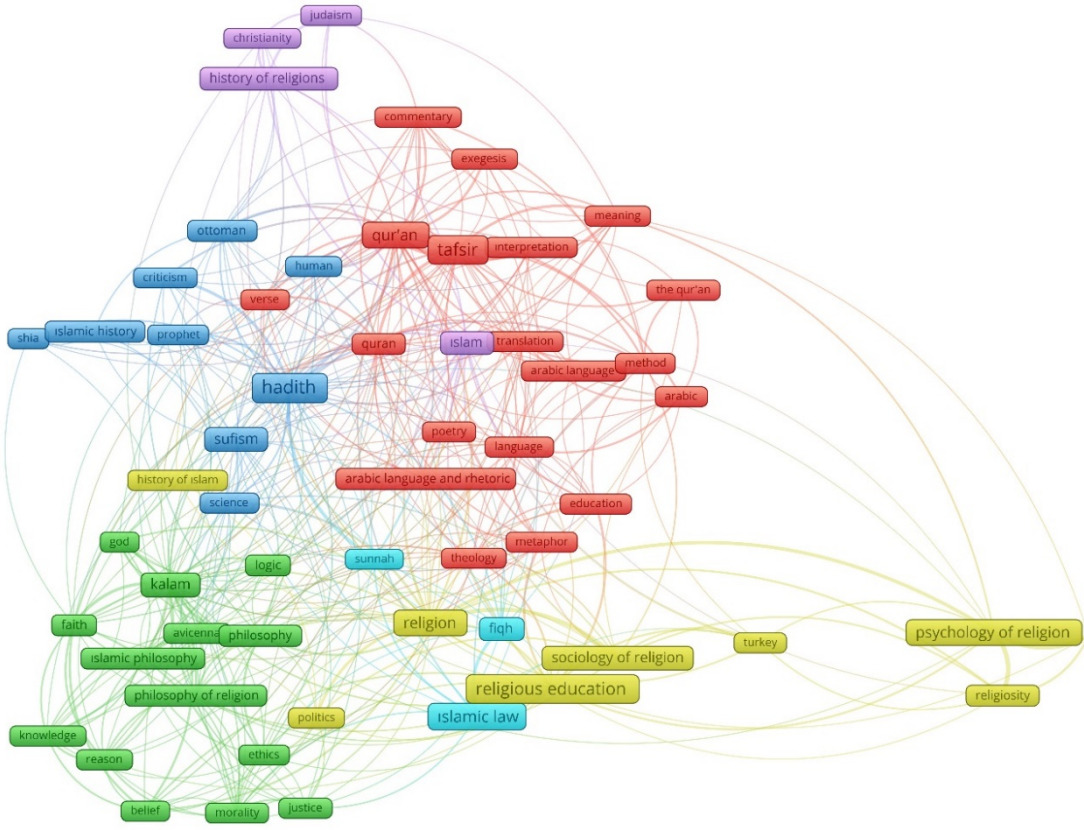
Grafik 6. Yazar Anahtar Kelimeleri Ağaç Haritası Grafiği (Sıklık Analizi)

Grafik 6, yazarların en çok kullandıkları anahtar kelimelerin sıklık analizini temsil etmektedir. WoS veritabanı yayınların İngilizce özet ve anahtar kelimelerini dikkate aldığından söz konusu kavramlar, İngilizce kullanımları (Keywords) dikkate alınarak oluşturulmuştur. İlk bakışta da göze çarptığı üzere öne çıkan kavramlar sırasıyla Hadis (Hadith), Tefsir (Tafsir), Din Eğitimi (Religious Education), İslam Hukuku (Islamic Law), Kurân (Qur'an) ve Din Psikolojisi'dir (Psychology of Religion). Bu kavramların çoğu, aynı zamanda İlahiyat fakülteleri'ndeki bilim dallarına tekabül etmektedir. Makale yazarlarının genellikle ilk anahtar kelime olarak çalıştıkları bilim dalının adını yazma eğilimleri, böyle bir durumun oluşmasında etkili olmuş olabilir. Nitekim hâlihazırda başta ilahiyat alanı olmak üzere sosyal-beşerî bilimlerde yaygın olarak kullanılan İSNAD Atıf Sistemi'nin yazım kılavuzunda, ilk anahtar kavramın ilgili bilim dalı olması tavsiye edilmiştir.⁵¹

Anahtar kelime sıklık analizinde dikkat çeken bir diğer önemli husus da hadis, tefsir ve İslam hukuku gibi temel İslam bilimleri disiplinlerinde üretilen yayın sayısının diğer anabilim dallarına kıyasla fazla olduğudur. İlahiyat ve İslami ilimler fakülteleri müfredatının yoğunluklu olarak Temel İslam Bilimleri üzerine kurulu olması dolayısıyla, bu alanda dersler veren ve bilimsel araştırmalar yürüten araştırmacı sayısı da doğal olarak Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü ile İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü'ndekilerden fazladır. Bu açıdan Temel İslam Bilimleri ile alakalı anahtar kelime kullanımı sayısının daha fazla olması da şaşırtıcı değildir.

⁵¹ "Anahtar Kelimelerin Seçimi", *İSNAD Atıf Sistemi* (26 Ekim 2019).

Görsel 7. Yazar Anahtar Kelimelerinin İlişki Ağı (sıklık: En az 20)

Görsel 7, öne çıkan anahtar kelimeler arasındaki ilişki ağını göstermektedir. Buna göre en sık kullanılan Hadis anahtar kelimesi, 218 bağlantı ile aynı zamanda en çok ilişki ağına sahip kavram konumundadır. Onu, kullanım sıklığı bakımından Tefsir (212 bağlantı), Din Eğitimi (161 bağlantı), İslam Hukuku (129 bağlantı) gibi diğer anahtar kelimeler takip etmektedir. Anahtar kelimeler arasındaki ilişki ağında toplam 6 küme ve 58 anahtar kelime mevcuttur. Bu kümeler incelendiğinde araştırma alanlarına uygun bir kümelenmenin gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Örneğin Görsel 7'de yer alan birinci kümede kırmızı renkte yer alan Arapça, Arap Dili, Metafor, Anlam, Kurân, Tefsir, Tercüme, Şiir gibi kavramlar dikkate alındığında Arap dili ve belâğatı ile bu alanla yakından ilişkili olan tefsir alanındaki kavramların bir araya geldiği dikkat çekmektedir. İkinci küme (yeşil) içermiş olduğu İnanç, Ahlak, Tanrı, Kelam, Bilgi, Mantık, Din Felsefesi, İslam Felsefesi gibi kavramlarla kelam ve felsefe ağırlıklı akli disiplinleri yansıtmaktadır. İhtiva ettikleri anahtar kelimeler dikkate alındığında üçüncü kümenin (koyu mavi) hadis ve tasavvuf merkezli; dördüncü kümenin (sarı) din bilimleri merkezli; beşinci kümenin (mor) dinler tarihi merkezli ve son olarak altıncı kümenin (açık mavi) İslam hukuku merkezli olduğu ifade edilebilir.

Anahtar kelime ilişki ağı, aynı zamanda hangi bakış açısı çerçevesinde araştırmaların yürütüldüğü ve ne ölçüde disiplinler arası çalışma gerçekleştirildiği hususunda da ipucu vermektedir. Görsel 7'deki kümeler incelendiğinde, çalışmaların çoğunlukla ilgili bölüm çerçevesinde yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Küme ve anahtar kelimeler arasındaki düğümler ise farklı bölümler arasında iş birliği gerçekleştirildiğine ya da disiplinler arası bir bakış açısı benimsendiğine işaret etmektedir. Örneğin din bilimleri merkezli (sarı) kümeden "Din Psikolojisi" anahtar kelimesinin, Arap dili ve tefsir merkezli (kırmızı) kümeden "anlam" ve İslam felsefesi merkezli (yeşil) kümeden "ahlak" anahtar kelimeleri ile ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç

Bu çalışmada, uluslararası araştırma performanslarını incelemek amacıyla WoS “Religion” kategorisinde indekslenen Türkiye adresli on ilahiyat dergisinin kapsamlı bir bibliyometrik analizi sunulmuştur. Dergilere ilişkin veriler, WoS veri tabanından çekildikten sonra veri temizliği yapılarak analize hazır hale getirilmiştir. Söz konusu analizler dergilerin yalnızca WoS’ta bulunan yıl aralıklarını (2005-2023) kapsamaktadır. Bu bağlamda dergilerin WoS’un taramaya başladığı yıldan önceki sayıları inceleme dışı bırakılmıştır.

Öncelikle veri temizliği sürecinde karşılaşılan bazı problemlere dikkat çekilebilir. Şöyle ki veri temizliği safhasında tercüme, kitap değerlendirmesi, editöryal, teknik not, tez özeti gibi bazı yayın türlerinin WoS sistemine güncel araştırma makalesi olarak girildiği görülmüştür. Ayrıca bazı araştırmaların yayın dili bilgisi de sisteme yanlış (örneğin Türkçe makaleler İngilizce olarak) kaydedilmiştir. Bunlara ek olarak eksik özet/abstract, başlık yazım yanlışlıkları ve hatalı DOI adresleri gibi birtakım hatalı veriler de bulunabilmektedir. Bu noktada dergilerin WoS veri tabanındaki bu türden yanlış, eksik ya da hatalı girilmiş verileri geriye dönük olarak kontrol ederek düzeltmesi ve bunlara meydan vermemek için bazı tedbirler almaları gerekmektedir. Bunu gerçekleştirmek için dergi yayın ekibinde yer alan tüm çalışanların, yayıncılık ilkeleri, veri tabanlarının nasıl kullanıldığı ve analiz edildiği ve yayın değerlendirme kriterlerinin neler olduğu gibi konularda bilgi ve farkındalık sahibi olmaları son derece önem arz etmektedir. Bu doğrultuda süreci kolaylaştıracak bir diğer önemli husus da yazarların WoS profillerini mümkün olduğunca güncel tutmalarıdır. Araştırmacı profillerinin güncellenmesi, akademik görünürlüğü artırmanın en temel adımlarından bir tanesidir.

Bibliyometrik analiz ile incelenen 3209 araştırma ve derleme makalesi, WoS indeksi içerisinde toplamda 1254 atıf almıştır. Yani, makale başına 0,39 atıf düşmektedir. Söz konusu makalelerin %87,69’u tek yazarlıdır. Makale başına yazar iş birliği oranı %1,15, uluslararası yazar iş birliği oranı ise %0,5’tir. Dergilere ilişkin sunulan bu genel profil, makale başına düşen atıf sayısı ile yazar iş birliği oranının artırılmasına yönelik stratejilere ihtiyaç duyulduğuna işaret etmektedir. Geliştirilmeye açık yönleri bulunmasına karşın, İslam ülkeleri arasında WoS’un “Religion” kategorisinde taranan dergi sayısı sıralamasında Türkiye’nin birinci sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Dünya genelinde ise son olarak bir derginin daha eklenmesiyle⁵² on bir dergi ile İspanya’yı geçerek altıncı sırada yer almıştır. Bu anlamda indeksli yayıncılıkta Türkiye adresli ilahiyat dergilerinin iyi bir gelişim gösterdiği ifade edilebilir.

Yazar ve ortak yazar analizleri kapsamında gerçekleştirilen en etkili yazarlar incelemesinde, bir araştırmacının nicel olarak yayın sayısının fazla olmasından ziyade yayın başına atıf sayısının yani uyandırdığı etkileşim ve görünürlüğün, etki düzeyinin artırılması noktasında daha büyük bir etken olduğu gözlemlenmiştir. Bu da yayın sayısının artırılmasından ziyade etkileşim uyandıracak konu, yöntem ve analizler üzerinde çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Yayın ve atıf analizi kapsamında yapılan değerlendirmede en çok atıf alan on yayından sekizinin ampirik bir yöntem benimsemiş olması bu açıdan manidardır. Bu bağlamda en etkili on yazardan sekizinin Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü’ne mensup olması da dikkat çekicidir. Etkileşim uyandırma ve görünürlüğün önemini ortaya koyan bir diğer husus da yayın dilidir. Yapılan incelemede İngilizce kaleme alınan yayınların Türkçe kaleme alınan yayınlara kıyasla WoS’ta neredeyse iki kat daha fazla atıf alma potansiyeline sahip olduğu tespit edilmiştir.

Yayın sayısı ile alınan toplam atıf ilişkisinin önemini gösteren bir diğer nokta da dergilerin yıllık

⁵² Kocatepe İslami İlimler Dergisi, 2024 yılında ESCI indeksine kabul almıştır.

ortalama yayın sayılarıdır. Gerçekleştirilen analiz neticesinde yıllık ortalama yayın sayısı düşük olan dergilerin etki değerlerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu açıdan etki değerlerini ve çeyreklik değerlerini artırabilmeleri için, dergilerin belirli bir yayın politikasına sahip olarak yıllık yayın sayılarını kontrollü bir şekilde yönetmeleri önerilmektedir.

Yapılan incelemede göze çarpan bir diğer husus, akademik çevrenin ve indeksli yayıncılık kültürünün geliştiği kurumlardan bu dergilere daha fazla rağbet gösterilmesidir. Nitekim en çok yayını olan kurumlar arasında, ilahiyat dergisi WoS'ta taranan üniversiteler ile hâlihazırda araştırma üniversitesi olan veya araştırma üniversitesi adayı olan üniversiteler öne çıkmaktadır. Araştırma performansı rekabetinin bir parçası olarak, bazı üniversitelerin atanma ve yükseltme kriterlerinde indeksli yayıncılığı zaruri hale getirmelerinin de bunda etkili olduğu düşünülmektedir. İndeksli yayın kültürünün yaygınlaşması olumlu bir gelişmedir. Ancak hala uluslararasılaşma ve uluslararası iş birliği noktasında bazı iyileşmelere ihtiyaç duyulduğu gözlemlenmektedir. Zira yapılan incelemede, bu dergilerdeki makalelerden neredeyse tamamının Türkiye adresli olduğu tespit edilmiştir. Uluslararası iş birliği ise her ne kadar Azerbaycan, ABD, Almanya, Hindistan, Fas, İran, Malezya ve Kazakistan gibi ülke çeşitliliği açısından iyi bir görünüm arz etse de oransal açıdan oldukça düşük bir düzeydedir. WoS'un önemli indeks değerlendirme kriterlerinden bir tanesinin coğrafi çeşitlilik olduğu dikkate alındığında, uluslararası adresli yayın ve iş birliği oranının artırılmasına yönelik bazı stratejilerin geliştirilmesi gerektiği ifade edilebilir.

Son olarak İlahiyat alanındaki dergiler hakkında ileride yapılabilecek benzer bibliyometrik çalışmalar için bazı tavsiyelerde bulunulabilir: Bu makalenin çerçevesi, WoS'un "Religion" kategorisinde taranan yalnızca Türkiye adresli dergiler ile sınırlandırılmıştır. Sonraki çalışmalarda, WoS "Religion" kategorisinde indekslenen dergiler daha spesifik açılardan incelenebilir ya da belirli bir dergi üzerinde daha detaylı bir analiz gerçekleştirilebilir. Yine, WoS "Religion" kategorisindeki dergiler, uluslararası yelpazede karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Örneğin Türkiye adresli dergiler ile Malezya adresli dergiler mukayese edilebilir. Bununla birlikte, DergiPark sistemi bu tür bir analiz için gerekli olan veri setini henüz sunmamaktadır. İleride böyle bir imkân sunulması halinde, DergiPark'ta yer alan İlahiyat alanındaki dergilerin analiz edilmesi düşünülebilir.

Kaynakça

- Al, Umut-Soydal, İrem. "Akademinin Atıf Dizinleri ile Savaşı". *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 31/1 (2014), 23-42.
- Alangari, Eithar. "Translation and Interpreting Research in Saudi Arabia: A Bibliometric Analysis (1990–2019)". *The Translator*, 1-17. <https://doi.org/10.1080/13556509.2023.2200054>
- Amobonye, Ayodeji vd. "Writing a Scientific Review Article: Comprehensive Insights for Beginners". *The Scientific World Journal*, e7822269. <https://doi.org/10.1155/2024/7822269>
- Aria, Massimo-Cuccurullo, Corrado. "Bibliometrix: An R-Tool for Comprehensive Science Mapping Analysis". *Journal of Informetrics* 11/4 (2017), 959-975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- Ayhan, Halis. "İlahiyat Fakültesi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/70-72. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Ayten, Ali. "Din ve Sağlık: Bireysel Dindarlık, Sağlık Davranışları ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi Üzerine Bir Araştırma". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 13/3 (2013), 7-31.
- Ayten, Ali vd. "Dini Başa Çıkma, Şükür ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi: Hastalar, Hasta Yakınları ve Hastane Çalışanları Üzerine Bir Araştırma". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 12/2 (2012), 45-79.
- Ayten, Ali. "Üniversite Öğrencilerinde Ölüm Kaygısı: Türk ve Ürdünlü Öğrenciler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 9/1 (2009), 85-108.
- Ayten, Ali-Yıldız, Refik. "Dindarlık, Hayat Memnuniyeti İlişkisinde Dinî Başa Çıkmanın Rolü Nedir? Emekliler Üzerine Bir Araştırma". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 16/1 (2016), 281-308.
- Birkle, Caroline vd. "Web of Science as a Data Source for Research on Scientific and Scholarly Activity". *Quantitative Science Studies* 1/1 (2020), 363-376. https://doi.org/10.1162/qss_a_00018
- Çoştı, Yakup. "Dine Normatif ve Popüler Yaklaşım: "Bir Dini Yönelim Ölçeği Denemesi". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/15 (2009), 119-139.
- Demir, Abdullah. "Akademik Görünürlük Kılavuzu: Çevrimiçi Yazar Profillerinin Güncel Tutulması". *Tetkik* 5 (2024), 1-8.
- Demirli, Ekrem. "The Problem of Periodization in the Studies of Sufism: The Struggle of Sufism to Become a Discipline Between the Religious Sciences and Metaphysics". *Nazariyat İslam Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi (Journal for the History of Islamic Philosophy and Sciences)* 2/4 (2016), 1-29. <https://doi.org/10.12658/Nazariyat.2.4.M0030>
- Demiröz, Mehmet Fatih-Kımtar, Nurten. "Türkiye’de Din Psikolojisi Alanındaki ‘Dindarlık’ Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi Üzerine Bir Araştırma". *Bilimname* 51 (2024), 405-456. <https://doi.org/10.28949/bilimname.1411980>
- Derviş, Hamid. "Bibliometric Analysis using Bibliometrix an R Package". *Journal of Scientometric Research* 8/3 (2020), 156-160. <https://doi.org/10.5530/jscires.8.3.32>
- Dhyi, Sefa Mustafa Muhammed Anwar. *Atıf Dizinlerinden Çıkarılan Dergiler ve Etkileri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Doğan, Güleda vd. "Web of Science’tan Çıkarılan Türkiye Adresli Dergiler Üzerine Bir Araştırma". *Türk Kütüphaneciliği* 32/3 (2018), 151-162. <https://doi.org/10.24146/tkd.2018.35>
- Eck, Nees Jan van-Waltman, Ludo. "Software Survey: VOSviewer, a Computer Program for Bibliometric Mapping". *Scientometrics* 84/2 (2010), 523-538. <https://doi.org/10.1007/s11192-009-0146-3>
- Eck, Nees Jan van-Waltman, Ludo. "VOSviewer". Leiden University. Erişim 02 Mart 2024. <https://www.vosviewer.com/>
- Er, Hamit. "Dârülfünun İlahiyat Fakültesi Mecmuası". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/526-527. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

- Erdoğan, Seyfettin vd. "The Effects of the Covid-19 Pandemic on Conventional and Islamic Stock Markets in Turkey". *Bilimname* 2020/42 (2020), 89-110. <https://doi.org/10.28949/bilimname.799413>
- Fiormonte, Domenico-Priego, Ernesto. "Knowledge Monopolies and Global Academic Publishing". *The Winnower* 3 (2016), e147220.00404. <https://doi.org/10.15200/winn.147220.00404>
- Gaster, Natascha-Gaster, Michael. "A Critical Assessment of the H-Index". *BioEssays* 34/10 (2012), 830-832. <https://doi.org/10.1002/bies.201200036>
- Gülmez, Deniz vd. "Overview of Educational Research from Turkey Published in International Journals: A Bibliometric Analysis". *Education and Science*. <https://doi.org/10.15390/EB.2020.9317>
- Harzing, Anne-Wil- Alakangas, Satu. "Google Scholar, Scopus and the Web of Science: A Longitudinal and Cross-Disciplinary Comparison". *Scientometrics* 106/2 (2016), 787-804. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1798-9>
- Hirsch, J. E. "An Index to Quantify an Individual's Scientific Research Output". *Proceedings of the National Academy of Sciences* 102/46 (2005), 16569-16572. <https://doi.org/10.1073/pnas.0507655102>
- İslam, Muhammed Tarık vd. "14 Years Of Research Trends On Turkish Diyanet: Bibliometric And Thematic Analyses". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 23/1 (2023), 281-309. <https://doi.org/10.33415/daad.1208640>
- Kara, İsmail. "Türkiye'de İlahiyat Fakülteleri Dinî Kurumlar mı, Laik Kurumlar mı?" *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi* 1 (2009), 1-19.
- Kim, H.S.J. vd. "Bibliometric Analysis of Manuscript Characteristics That Influence Citations: A Comparison of Ten Major Dermatology Journals". *Burns* 46/7 (2020), 1686-1692. <https://doi.org/10.1016/j.burns.2020.05.002>
- Koç, Ahmet vd. "Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 57/57 (2019), 1-24. <https://doi.org/10.15370/maruifd.679169>
- Konak, Fatih-Demir, Yasemin. "İslami Sigortacılık (Tekafül) Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz". *Hitit İlahiyat Dergisi* 22/1 (2023), 11-46. <https://doi.org/10.14395/hid.1232415>
- Korchef, Atef vd. "Chemistry Journals and Research Trends in Arab Countries: A Bibliometric Analysis". *Arabian Journal of Chemistry* 16/9 (2023), 105097. <https://doi.org/10.1016/j.arabjc.2023.105097>
- Li, Jiachen vd. "Bibliometric Analysis of Research Publications in Three Major Orthodontic Journals During 2012-2021". *APOS Trends in Orthodontics* 12 (2022), 252-261. https://doi.org/10.25259/APOS_137_2022
- Moral-Muñoz, José A. vd. "Software Tools for Conducting Bibliometric Analysis in Science: An up-to-Date Review". *Profesional de La Información* 29/1 (2020). <https://doi.org/10.3145/epi.2020.ene.03>
- Mutlu, Hakan. "Yüz Yaşında Bir Ülke, Altmış Yaşında Bir Dergi: 1963'ten 2023'e Antropoloji'nin Tarihiçesi ve Bibliyometrik Bir İnceleme Denemesi". *Antropoloji* 46 (2023), 1-19. <https://doi.org/10.33613/antropolojidergisi.1329687>
- Özdemir, Mücahit-Selçuk, Mervan. "A Bibliometric Analysis of the *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*". *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management* 14/4 (2021), 767-791. <https://doi.org/10.1108/IMEFM-06-2020-0277>
- Öztürk, Oğuzhan vd. "How to Design Bibliometric Research: An Overview and a Framework Proposal". *Review of Managerial Science*. <https://doi.org/10.1007/s11846-024-00738-0>
- Paul, Justin vd. "Writing an Impactful Review Article: What Do We Know and What Do We Need to Know?" *Journal of Business Research* 133 (2021), 337-340. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.05.005>
- Phillips, Murray G. "Sizing up Sport History Journals: Metrics, Sport Humanities, and History". *The International Journal of the History of Sport* 37/8 (2020), 692-704. <https://doi.org/10.1080/09523367.2020.1796652>

- Pranckuté, Raminta. "Web of Science (WoS) and Scopus: The Titans of Bibliographic Information in Today's Academic World". *Publications* 9/1 (2021), 12. <https://doi.org/10.3390/publications9010012>
- Santillán-Fernández, Alberto vd. "Bibliometric Analysis of Forestry Research in Mexico Published by Mexican Journals". *Forests* 14/3 (2023), 648. <https://doi.org/10.3390/f14030648>
- Szomszor, Martin. "Introducing the Journal Citation Indicator: A New, Field-Normalized Measurement of Journal Citation Impact". *Clarivate*. 20 Mayıs 2021. Erişim 29 Temmuz 2024. <https://clarivate.com/blog/introducing-the-journal-citation-indicator-a-new-field-normalized-measurement-of-journal-citation-impact/>
- Şahin, Köksal-Candan, Gökçe. "Scientific Productivity and Cooperation in Turkic World: A Bibliometric Analysis". *Scientometrics* 115/3 (2018), 1199-1229. <https://doi.org/10.1007/s11192-018-2730-x>
- Şimşir, İsmail. "Bibliyometri ve Bibliyometrik Analize İlişkin Kavramsal Çerçeve". *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz*. 7-31. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler, 2021.
- Taş, Halil. "İlkokul Öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenine İlişkin Metaforları". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 23/1 (2019), 29-51. <https://doi.org/10.18505/cuid.518013>
- Turan, Yahya. "Yalnızlıkla Başa Çıkma: Yalnızlık, Dini Başa Çıkma, Dindarlık, Hayat Memnuniyeti ve Sosyal Medya Kullanımı". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 22/1 (2018), 395-434. <https://doi.org/10.18505/cuid.406750>
- Umut, Tuba Nur. "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin Kurumsallaşma Sürecinde Fakülte Dergisinin (AÜİFD) Yeri". *70. Yılında Ankara İlahiyat: Geçmiş ve Gelecek Perspektifleri*. ed. Eyüp Şahin-Recep Gürkan Göktaş. 151-191. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 2023.
- Vanderstraeten, Raf-Vandermoere, Frédéric. "Inequalities in the Growth of Web of Science". *Scientometrics* 126/10 (2021), 8635-8651. <https://doi.org/10.1007/s11192-021-04143-2>
- Yılmaz, Halil İbrahim vd. "Studying Early Islam in the Third Millennium: A Bibliometric Analysis". *Humanities and Social Sciences Communications* 11/1 (2024), 1-13. <https://doi.org/10.1057/s41599-024-04058-2>
- Zengin, Mahmut. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Eğitim Öğretim Yeterlik Algıları". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15/27 (2013), 1-28. <https://doi.org/10.17335/suifd.20568>
- Türkiye Editörler Çalıştayı. "1. Çalıştay Sonuç Raporu-Kararlar". Erişim 26 Mart 2024. <https://editorlercalistayi.com/calistay-i-2018-kararlar/>
- İSNAD Atıf Sistemi. "Anahtar Kelimelerin Seçimi". 26 Ekim 2019. Erişim 27 Mart 2024. <https://www.isnadsistemi.org/guide/isnad2/akademik-yazim/5-anahtar-kelimelerin-secimi/>
- "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 'Amaç ve Kapsam'". Erişim 19 Mart 2024. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auifd/aim-and-scope>
- "Bibliometrix". Erişim 24 Mart 2024. <https://www.bibliometrix.org/home/>
- Cambridge Core. "Call for Papers: Women-Only Special Issue of Religious Studies". Erişim 25 Mart 2024. <https://www.cambridge.org/core/journals/religious-studies/call-for-papers>
- "İlahiyat Atıf Dizini". Erişim 05 Eylül 2024. <https://www.davet.org.tr/>
- "Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 'Amaç ve Kapsam'". Erişim 20 Mart 2024. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruifd/aim-and-scope>
- "OMÜ, 'Araştırma Üniversitesi Aday İzleme Programı'nda". Erişim 03 Nisan 2024. <https://www.omu.edu.tr/tr/icerik/haber/omu-arastirma-universitesi-aday-izleme-programinda>
- "Sustainable Development Goal 5: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği | Türkiye'de Birleşmiş Milletler". Erişim 25 Mart 2024. <https://turkiye.un.org/tr/sdgs/5>
- Nature. "The Gender Gap in Academic Research". Erişim 10 Temmuz 2024. <https://www.nature.com/collections/hhacbgjbi>

“Üniversitemiz YÖK tarafından Aday Araştırma Üniversitesi İlan Edildi- Sakarya Üniversitesi Haber Sitesi”. Erişim 03 Nisan 2024. <https://haber.sakarya.edu.tr/universitemiz-arastirma-universitesi-izleme-programina-alindi-h117428.html>

Clarivate. “Web of Science Journal Evaluation Process and Selection Criteria”. Erişim 16 Mart 2024. <https://clarivate.com/products/scientific-and-academic-research/research-discovery-and-workflow-solutions/webofscience-platform/web-of-science-core-collection/editorial-selection-process/editorial-selection-process/>

Eğitim ve Bilim (Dergisi). “Yayın Dili”. Erişim 02 Nisan 2024. <https://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/pages/view/guideForAuthors#publicationLanguage>

“YÖK Araştırma Üniversiteleri”. Erişim 03 Nisan 2024. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Universiteler/arastirma-universiteleri.aspx>